

Rev. 829.

C A T O N I S .

D I S T I C H A

DE

M Q R I B U S .

Cum Scholiis D E S . E R A S M I
R O T E R O D A M I .

Adjecta sunt

Dicta Graeca Sapientum, interprete Erasmo Roterodamo.
Eadem per Ausonium cum Erasmi doctissima narratione.
Mimi Publiani ex ejusdem Erasmi restituzione, cinq[ue]
Scholiis ejusdem.
I Socratis ad Demonicum Oratio Paraphrica, longe ad ju-
veniutis mores ritè formandos utilissima.

Majori quām haec tenus curā, diligentia que excūla.

C A N T A B R I G I A ,

Ex Officina Joa. Hayes, Celebrissimæ Academiz
Typographi, 1679.

Cho Searne

bis booke
anno Dni
1696

Item collated Cels with an old ms. about
400 Years old in the hands of Mr.
Dyngre oriel College. In hands for
Kegaird ms. gry. written upon Val-
lums.

LIBELLUS ELEGANTISSIMUS
qui inscribitur *Cato de præceptis vitaे*
communis *Erasmo Roterodamo*
Castigatore & interprète.

Præfatio cum brevissimis præceptis.

Dum animadverterem quādūcimes homines graviter errare in via nostram, sic currendum & consulendum eorum opinioni fore existimavi, maximè ut gloriose viverent, & honorem contingenter. Nunc ad D te, fili charissime, docebo, quo pacto mores animi tui meam componas. Igitur præcepta mea ita legas, ut intelligas: *Legesse enim si non intelligere, negligere est.* D

Itaque, Deo supplica, patentes ame.

D Prima pietas in Deum; proxima in parentes,

me Cognatos cole.

Tertia in reliquos cognatos. Supplicamus Deo sacrificiis. Amamus parentes, dum observamus & obsequimur.

Colimus cognatos officiis & consuetudine virtutis.

Magistrum meum: — D

Olim dabatur Ingenuis pueris Pædagogus, quem verebantur, nunc Magistrum vocant. Et animadverte verborum proprietatem. Deo supplicandum est: Parentes amandi: Cognati colendi: Magister meruendus.

Datum serva.

Quod tuæ creditum est fidei id serva veluti depositum.
Foro te para.

Id est, his artibus te exerceas, ut possis in foro versari, hoc est in causis agendis. Nam hic olim erat primus gradus ad honores summos. Legi in quibusdam vetustissimis codicibus (*foro para*) id est accomoda te rebus presentibus, quemadmodum dicimus (*uti foro*). Cum hoc interpretamento consentit *Gratus Planudes*, neque

~~ambul~~ et quin hoc sit germana lectio.
Cum bonis ambula. *Cum deo videt.* *Zudigali est horum:* D
 Cum optimis habeto consuetudinem. Nam primam
 talem te judicabunt, cum quibus confixerint te con-
 suetudinem agere, deinde bonorum convictu redderis
 melior. *Accusatum ad accuserem, esse quam vocem.* D
 Nè ingeras telpum alienis negotiis, sed accersitus ac-
 cedes.

~~Mundus est.~~ D

Id est, neque sordidus, neque luxuriosus, sed eleganti
 munditie.

Sainta liberum. Coniugem ame. D

Conciliat enim ea cogitas & affabilitas multorum be-
 nevolentiam, & alia partam.

Majori cede. i. figurae servum servum pro patria.

Id est, noli certare cum potentioribus.

Minori parce. i. regi. vero te magistrum.

Saluta. Id est, noli seire in eos qui sunt te inferiores, sed illis
 concede nonnihil.

lib. p. n. Rem tuam custodi.

Nè profundas temerè facultates tuas, nè vel turpiter e-
 geas, vel turpius rem pares.

Verecundiam serva.

majori. Id est, serva te incontaminatum ac purum ab inqui-
 namentis libidinum: Castum enim verecundum dici-
 tur: est autem exstatis filos his periculis obnoxius.

corda. diligentiam adhibe.

curas. Cura in omni re plurimum valet. Negligentis semper
potest. comitem habet infelicitatem.

Libros lege.

biori. Nam ex his citò discitur, quod longo vita usu vix as-
 sequi queas.

Quod legeris memento.

libros. Nam quidam onerant se lectione, alii super alia inge-
 reantes, neque quicquam insculpent memorie.

familiam cura.

mim. Domestica negotia tibi curanda sunt, non aliens.

to. Quidam est.

quod ligatus. Cura familiam. D. missi-
la negotia tibi curanda sunt, non

Id est, comis in congregatu,

Tresor abs te noli.

**Nè sis morosus. Nam omnino non commovere, stipitis
est potius quam hominis.
Neminem irriferis.**

Eft enim argument

*Est enim argumentum arrogantis stultitiae. Vel,
Misicum ne irrisiris.*

Sic enim quidam codices habent, hoc est, animi viae rideri merentur, calamitas misericordiam. Procuratur potius quam risum.

Museum d'art. Cui des videto.

**Est quidem aliquando danda pecunia mutuo, sed non
quibuslibet, sed reddituris bona fide, sed dignis officiis,
denique iis quibus non graveris & dono dare.
Judicio adfeso.**

**Adiunt advocati: & id olim erat officium praecipuum
in amicos, adesse judiciis.**

Conjugate ratio.

Sæpius vocare ad convivium, exsaurit substantiam
sæpius ire ad convivium, sedidum est; ac garius utrum-
que facere humanitatis est.

Quod satis est dormi.

Hoc est non ad voluptatem, sed ad necessitatem naturæ.
Fusjurandum scru.

Non est temere jurandum; quod autem standum est, nisi scelus sit quoddam juraris.

Vino tempera.

Esto moderationis in vino; vel abstine à vino; nam adolescenti dare vinum est oleum igni addere.

Pugna pro patria.

Pugnandum est. non pro quavis re, sed pro defensione patriæ. Nam, canum more, mercede pugnare turpissimum est, & plus quam gladiorum.

Nihil temere credideris.

Id est, nè facilis sis ad credendis quævis quæ dicuntur.
Tu te consule.

A te ipso pere confidimus, qui te tuusque opime nosisti. Aut,

Partim, sicut aspergunt ad coquitionem, Sordidus, &c. —

CATONIS. 31

Tuus consul.

Id est, cave à consiliis periculosis, tutu consilia sequere.

Nam duplex est lectio,

Mercenarem fuge. Litteras disce.

Ecce enim prima studio literarum optimè coeretur
à scriptis.

Nihil mentiri debes.

Turpe in puerō ingenuo omne mendacium.

Bonis beneficito.

Beneficia non sunt conferenda nisi in bonos : alioqui
perirent.

Maleficum ne es.

Id est, a convitiis tempera, neq; carpas, yitam alicujus.

Exsuffationem retine.

Bonam famam tuere, né perdas. Perit enim facile, ac
non facile sarcietur.

Aequum judica.

Id est, non ad lucrum, aut ad gratiam : sed ad regulam
aequitatis.

Parentes patientia visce.

Ferendi sunt parentes, etiam iniquiores.

Beneficii accepti memor es.

Nam dati pulchrum est obliuisci : accepti vero memi-
nisse decet.

Ad pratorum flato.

Multa enim discuntur in agendis causis.

Consulsum es.

Id est, calles scientiam, & morem juris, ut possis a-
amicis opitulari.

Utere virtute.

Non viribus neque dolo.

Iracundiam tempora.

Ante monnit non esse irascendum sine causa : Nunc
admonet justam etiam iram moderandam esse.

Trache lude. Ales fuge.

Tróchus convenit pueris. Alea infamis erat, & apud
Gentiles; nunc principium Christianorum Iesus est, immo-

c u o -

quicundam etiam sacerdotum deliciae.

Nihil ex arbitrio utrumque seceris.

Tyrannicum enim est respicere quantum possis, non quantum licet.

Minorem te non contempseris.

Nè fastidiss interiorem te: quod est elati non cordati.

Aliena concupiscere noli.

Eritis contentus ruis.

Conjugem amas.

Uit omnium fortunorum sociam.

Liberos erudi.

Filios castiga & instrue.

Patere legem, quam ipse tuleris. (in alio).

Quam conditionem praescribis aliis, eadem utere ipse

Pauca in convivio loquere.

Ut sit aliis etiam loquendi locus.

Illud stude, quod justum est.

Quod turpe factu est, id nè affectes.

Amorem libenter fert.

Odium omnibus modis fugiendum est: amor amplectendus. Etiam si quis parum dignus est, qui redimetur, tamen amari te patere.

Distichorum de Moribus. L I B. I.

Præfatio.

Dei cultus præcipuus. I.

*S*I Deus est animus, nobis ut carmina dicunt.

Hic tibi præcipue sit pura mente colendus.

Vulgus existimabat Deum placari victimis pecudum, rebulque corporeis, verum cum Deus ipse sit animus, hoc est, mens, non corpus, & consentaneum est simile gaudere simili, nimisrum potissimum colendus est puritate mentis. Quin & hodie vulgus Christianorum corporeis quibusdam ceremoniis colit Deum, cum gratissimus cultus sit animi pietas. Tales enim adoratores quærit Pater qui in spiritu adorant, cum ipse sit spiritus. Nulla præciosus pietas Divis quam si vita in illorum imiteris; hoc est

tolerantiam, mansuetudinem, castitatem; atq; hæc animalia sunt. (Animus est Deus.) Fac quantum potes à corpore

Deus est animus vulgus. (Animus est Deus.) Fac quantum potes à corpore te abducas, & ad illum quantum potes accedas, & gratissimum immolaris sacrificium. (Purā mente.) Nam vulgus latris manibus ac pedibus, ad sacrūm accēbat. In mentem purgā, hujus lōrdes Deum offendunt, qui vider es que sunt in animo, non in corpore. (Si Deus) Si, hic non dūcitur ad finēs eternitatis, ut aeternum. Nam vides

Deum in sexto **Aeneid.** Deum spiritum & mehtem voca.
(Principi)ur intelligas non damnari cultum corporalem,
vocat sed hunc tamen nempe animi esse Deo gratissimum,
Semper amans miranda. 1r.

Plus vigilia semper, ne somno deditus es;
Nec diurna quiete visu almenta manus frat.

Cohibenda lingua. III.

Virtutem primam affectu, compescere ling.

Prima, id est, summa maximaque virtus est moderari linguam, ne quid temere loquaris : Deus enim, qui sapi-encissimus est, nō loquitur, & non nisi necessaria, cum nihil non videat, nihil non intelligat. Itaque proximus est Deo, qui sapienter & animi iudicio novit tacere.

Sibi ipsi convenientium est. IV.

Sperne repugnando sibi su contraria esse.

Conveniet nullis, qui secundum dissident iste, de his D.

Quid secum ipse pugnat nec sibi constat; huic cum aliis
convenire non posset. Hoc est, qui monibus est inaequa-
libus, nec ullo certo viro instituto, si non est spurs ad
illorum consuetudinem,

Nemo semper culpandus in V. 2330 nihil.

Si vixque infirmitas hominum, si denique manus ipsius, si vero

Qui culposi alios, nemis facit criminis ultimus. (47. 24. 11. 11. 10.)

Мистичні фігури розкиди візів. Інші, які не видимі з-за смуги

As you look up into the face of man,
A face, as you look up into a mirror,
You shall see others, no man living looks fault.

DE MORIB. Lib. I.

7

nullus vitius caret, si quis propriam vitam ad mores proprios excutiat.

Utilitas divitiis anteponenda. VI.

*Quae nocturna tenes, quamvis sint clara, relinque :
utilitas opibus praeponi tempore debet.*

Aliqueties expedit in loco res charissimas abjicere, si periculum adserant, veluti gemmas, & aurum, quod vita sit in tuto ; aut voluptates. quo valetudini consulamus. Non enim voluptates spectari debent, sed utilitas.

Mores pro tempore mutandi. VII.

*Constans & lenis, ut res cunque expostulas, esto :
Temporibus mores sapiens sine crimine mutat.*

Pro tempore licet alios atque alios mores sumere : ut modò gravis sis, modò lenis, hoc est, placidus ac remissus pro re, p' que loco. Vide num legendum sit leuis pro lenis, quod magis responderet ad constans. Ut sic sensus aliquando persistendum in sententia, aliquando mutandum consilium pro tempore. Porro verius constabat, si legas. *Constans & leuis, ut res cunque expostulas, esto. Non dubium affirmare hanc germanam esse lectionem.*

Uxori non semper assentiendum. VIII.

*Nil temere uxori de servio crede querensi :
Sape etenim mulier, quem conjux diligit, odit.*

Illud uxoribus serine peculiare est, ut machos iniungere in servos ; unde moneret, ne temere fidem habent. hujusmodi querelis.

Initandum correctioni amici. IX.

*Cumq; mones aliquem, nec se velis ipse moneri ;
Si tibi sis charm, noli desistere capris.*

Non sat est leviter admonere peccantem amicum : urgendum est, insistendum est, ut vel improbitate vietas, si quid erit quod ad famam illius aut salutem pertinet.

Stulti verbis non vincuntur. X.

Contra verbosos nosci contendere verbis :

Sed cum datur tunc illis, animi sapientis paucis.

Sic cum cordatis agas, non est opus multis verbis. Si sum simho, frustra contendis, propterea quod stulte.

*Do not contend in words to verbs
These wch are full of words; for a*

verbosissima sic.

A mīcūs fībī quisquē. XI.

Dilige fratres, ut sis tibi charus amicus. *Sic bonum est bonis, ne te mala damna sequatur.*

Sic amicis utere, ut ipse tibi sis proximus. Sic aliis
Benefac, ut tibi ipie nec necess. In priori versu est venusta
redditionis similitudin, in *Dilige & Amicos*: In secundo con-
trarioram, in *Bonis & Mala*. *It good to the go*?

Rumores spargere vetustum. XII. Anno 1900

Nè quid in vulgo sparseris, propterea quod rumor
se penumero in ejus caput recidit, à quo profectus est.
Si rumor nihil habet periculi, tamen nihil nocet siluisse,
si quid habet, nocet locutum esse.

Fides aliena non prospicitenda. XIII.

Rem sibi promissam certe promissore noli.

Rara fides idecūq; quis multā multa loquuntur.

Noli certe promittere quicquam, alieni promissi fiducia. Quid in te situm est, id præstare potes: alienam fidem præstare non potes. Ex vulgo hominum, ad pollicendum facillimum, in præstando sepe failit.

Dux quisquis sui. XIV.

Cum dñe le laudat, index sum esse memento;

Premiatur te, quam tu sibi credere noli.

Nè te ipsum estimaveris aliorum laudatione, sed tuā
ipius conscientiā. Te ipsum interroga qualis sis; & si a-
nimus tibi responderit te longē alium esse, quām hic aut
ille te facit, magis credere debes tibi ipsi, cui ipse noelox
es, quām aliis.

Beneficiorum ratio. XV.

Officium alterius multis partibus membra.

Argo eis dñe un beneficir, iuste filio.

Beneficii accepti meminisse oportet, oblivisci daci. Qui dat beneficium, ejus est dissimilare se dedisse, nō commemorando videatur exprobrare; ejus qui accipit est pa-
pium praedicare nō videatur ingratus & impunior.

Senior

DE MORIB. Lib. IV.

9

Senio bene gesta referenda. XVI.

Multorum dum satia senex & dicta recenses,
Fac tibi succurrant juventus quæ fecerit ipse.

Senes qui multa viderunt & audierunt, multorum dicta factaque solent referre. Sed curandum est, ut ita nos geramus in juventute, ut in senectute succurrat nobis, non solum quid alii recte dixerint ac fecerint, verum etiam quid nos ipsi.

Suspicionis labes. XVII.

Nec cures si quis tacito sermone loquatur:
Conscium ipse sibi, de se putas omnia dii.

Cum videris quosdam inter se secretò colloqui, non statim suspicēris eos male de te loqui. Nam id signum est hominis mali sibi consilii.

In prosperis, de adversis cogitandum. XVIII.

Cum fueris felix, qua sunt aduersa caueto:
Non eadem cursu respondens ultima primis. Eadem D.

In rebus secundis, ne quid accidat adversi evendit
est: solet enim fortuna sèpius verti in adversam, & latet iniis addere tristem exitum. Ergo cum secunde res sunt maximè, tum maximè medirandum est quo pacto adversam fortunam feras, ne si inexpectata venerit, & impropositum te oppresserit calamitas, succumbas.

Mors alterius non speranda. XIX.

Cum dubia & fragili sit nobis vita tributa,
In morte alterius spem suam sibi ponere noli.

Legendum est hoc hereditipetis, & qui testamentis inclinantur. Fit enim sèpen numero, ut qui mortem alterius expectar, prior ipse moriatur, etiam si junior aut robustior fuerit. Nam ipsa hominis vita fragilis & incerta est, & quovis casu abrumpitur.

Animus in dono estimandus. XX.

Exiguum manum eum das tibi pauper amicum: Aut D.
Accipito placide, pleno & abundare memento.

Munera sunt estimanda non in prelio sed animo donantur. Itaque legimus summos principes aquam manu canam haustam, & malum oblatum summa cum discritions per-

perinde ut maximum munus accepisse. (*Accepisse placide*)
placri vultu, ut ostendas tibi gratum esse. (*Es plene*) sed
est non maligne, sed candidè, ut prie te feras pro exiguo
munere te multum debere.

Paupertatis tolerancia. XXI.

~~Culicem~~ Infancem nudum cùm te natura crederit; *videlicet* D
Paupertatis omni patienter ferre memento.

Cùm natura nudos produxerit, satìs intelligere possumus divitias aliena esse, neque secundum hominis naturam. Si membrum perdas, est fortasse quodd doleas; aliquid tui decessit: si opes auferantur, aut non contingant, noli validè cruciari. Siquidem in his quæ verè sunt hominis, nihil plus habent reges quam tu pauper. Vis scire quid verè tuum sit? Cogita quid habueris cùm nascereris.

Mors non formidanda. XXII.

Ne timeas illam, que vita est ultima finis.

Qui mortem metuit, quod vivit, perdit ad ipsum. id D
Qui mortem timeret, non solum non effugit mortem, sed insuper hoc ipsum vitæ quod datur, perdit: nam anxiè vivere, non est vivere.

Amicorum ingratitudo fugienda. XXIII.

Si tibi pro meritis, nemo respondet amicus,

Incusare Deum noli sed te ipse coerce.

Nihil est acerbius, quam amicus ingratus. Quod tamen si acciderit, non est imputandum Deo, tanquam illius acciderit culpa: quin potius te ipsum coerce, ne denud benefacias ingratias: quidam enim si beneficentibus fortuna non respondent, superos incusant, dicentes eos non habere rationem rectè factorum, cùm ejus acciderit culpa, qui sine dilectu contulit beneficium.

Frugalitas. XXIV.

Nè tibi quid deficit, quæsisis utere parco:

Utique quod est serves, semper tibi ducere parato.

Utere parcet id est, modice, non profuse, quæsitum id est, patiens. Et ut serves quod habes, semper imaginare tibi defesse, ut semper aliquid addas. Seru autem (ut inquit *Eusebius*) in fundo parsimonis est.

Pro-

Promissio iterata molesta. XXV.

*Quod præstare potes, nè bis promiseris ulli,
Nè sis ventosus, dum vias urbanas haberi.* *Bonu*s* ipse videt*

Quod non possis efficere, nè semel quidem est promis-tendum, nè temerè facias : porro, quod præstare possis, id iterum atq; iterum promittere jactantiz est, non humanitatis. Molesta est verbosa promissio, molestior exprobratio.

Ars arte deludenda. XXVI.

*Qui simulat verbis, nec corde est fidus amicus :
Tu quoque fac simile : sic ars deluditur arte.*

Erga eum qui fuso utitur, tu item contrà utere fuso, *ad* iuxta proverbium, *Cretica contra Cretensem*. Satius est nonnunquam retinere simulatum amicum, quam reddere spectum inimicum : id enim fieri, si ostenderis te sentire fucum. *Blandileloquentia suspecta*. XXVII.

*Noli homines blandi nimirum sermone probare :
Fistula dulce canit, volucrem dum decipiſt aucepſ.*

Semper suspecta sit tibi blandileloquentia : nec zelimes homines ex benedictis, sed ex benefactis. Infidetur tibi quisquis admodum blandus est. Memento sic espi & allici aves, videlicet imitatione vocis ; & assentatione ma-xima pars hominum capitur, cum adulator falso ad omnes affectus attemperat.

Cum D. Liberi artibus instruendi. XXVIII.

Si tibi finis nati, nec opes, sunt artibus illos

Instrue, quo posſant inopem defendere uitam. *M. Tullius D*

Artem, ut habet proverbium, non solum quævis terra, sed quævis etiam alie fortuna : unde certissimum viaticum est ars, quæ quoctunque terrarum venias, de-fenderet ab egestate : At nunc vulgus liberos suos divi-tum aut principis ministeriis dedicat, ubi duo simul maxima discant mala, luxuriam & otium. Porro, quod hic præcipit pauperibus esse faciendum, id ego suaserim divitibus quoque, ut liberos suos juberent artem aliquam discere, unde geminum commodum consequantur. Pri-mùm prima illa grata artificio occupata, longè paucioribus inficitur vita : deinde si fortuna abstulerit opes, non

otio

erit cur vel mendicent, vel ad sordidas aut foedas artes adlicantur, pura, turpe ministerium aut militiam.

Res quomodo gestimandæ. XXIX.

*Quod vnde est, ciborum; quod charum, vite putato
Sic tibi nec parcum, nec avarus habeberis illi.* noxiis D

Quod vulgus magni facit, tu contemne, quod vulgus negligit, tu magni facio: ita fieri ut nec tibi sis parcus (audebis enim uti quæ non magni facili) neque cuiquam videaris avarus, cum non expectes avidè, neque servabis attente, quæ cupiunt illi. Vulgus plurimi facit divitias, minimi facit probitatem, & eruditionem. Tu inverti-
mationem. Res autem cuique tales sunt, qualis est de his o-
pinio. Vulgus lauram putat rem pavonem aut rhombum;
tu contra villem rem putato; & putat rem esse lautissi-
mum ovum gallinæ recens, lactucam, pullum gallinaceum.
Ita nec tibi videberis sordidus, cum haberas laura tua ju-
dicio, nec aliorum expetas lauritas quæ tibi viles sunt.

Culpata non facienda. XXX.

*Quæ culpare soles, ea ne tu feceris ipse: S D
Turpe est doctori cum culpa redarguit ipsum.*

Turpe est committere te, quod doces alii non esse
committendum: vita turpis abrogat auctoritatē docenti.

Concedenda petenda. XXXI.

*Quod justum est petito, vel quod videatur honestum:
Nam statim petere est, quod possit jure negari.*

Quod in honestum est, à nemine petendum est: nul-
lus enim debet cuiquam in re turpi morem gerere. Aut
sic: quod injustum est, id est, quod non debetur, jure
negari potest. Ergo non à quovis petas, sed ab eo cuius
officium est præstare quod petis; nec quidvis, sed quod
cum honestate conjunctum est; Nam id petitur aliquan-
do, & ab his, qui non debent.

Nota ignoris non commutandæ. XXXII.

A h. Ignorum tibi nos non præponere notis:

Cognita iudicio constans, incognita casu.

Nec facile commutes nota cum ignotis, putat amicum
go rem, vel ritus genus; notis enim commodius ueris de
quibus

quibus judicare potes : quæ si bona sunt, rectius utere ; si mala, facilius tolerabis : quandoquidem juxta Plutum, Nota mala, mala non sunt, Ignota vero cujusmodi futura sint, incertum est, Sit autem s̄pē numero, ut quæ in expetendo putaris prima, in experiendo repudies.

Dies quisque supremus purandus. XXXIII.

Cum dubia incertis versetur vita periclis :

Pro lucro tibi pone diem quicunque laboras.

Planudes Græcus legit, in certis, ut sint duæ dictiones. Cùm igitur vita per se incerta versetur in periculis incertis, anumquemque vitæ diem in lucro deputa : unusquisque enim dies poterat esse ultimus ; & incertum erat an tibi contingeret : Ergo in tot vitæ periculis, quicunque dies non eripitur, is in lucro deputandus. (*Quicunque laboras*) id est, quicunque sollicitus es, & angeris hujus vitæ malis. Tametsi (ut dixi) non ignoror *Plazudem* secus exposuisse. Sed non est sententia illum per omnia sequi. Nam mihi magis probatur, ut legamus *incertis* unicā dictione ad hunc modum ; (*cum vita dubia versetur*) id est, jactetur (*incertis periculis*) id est, casibus. Nam pericula, hoc minus à nobis vitari possunt, quod incerta sunt, Vitasti naufragium, non vitasti ruinam ; viitasti bellum, incidis in latrones : vitasti pestem, morderis à vipera. Mille periculis obnoxia est hominis vita, atque his quidem incertis, & ob id inevitabilibus.

Obsecrandum amicis. XXXIV.

Vincere cùm possis, interdum cede sodali,

Obsequio quoniam dulces vincuntur amici, ratincentur D

Nihil hoc disticho elegantius singi potuit. Obsecrandum aliquoties amicis, & de tuo jure concedendum ; Siquidem ea facilitas ac moderatio retinet amicos in amicitia. Contra, quidam dum obstinè rizantur de lata esprina, malont amicitiam scindere, quam illa in re obsequi animo amici,

Amicitiae mutua officia. XXXV.

Nō dabites, cum magna peras, impendere parva.

Nō esse nimis rebus conjungit Grassia ebarus.

Amicitia

*Amicitia constat officiis mutuis, & iuxta proverbium,
Manus manum fricas. Gratiam hic vocat team benevo-
lentia. Amicitia rixas odit. XXXVI.*

*Litem inferre caue, cum quo tibi gratia juncta est,
Ira odium generat, concordia nutrit amorem.*

Cavendum est, ne per iracundiam lis incideret cum ami-
tico; propterea quod ex jurgio resident in animis vesti-
gia quedam, quae benevolentiam vertunt aliquoties in o-
dium, & non optimè coire solet semel rescissa concordia.
Ergo morositas omnis & asperitas debet abesse amicitia.

Castigatio fine ira. XXXVII.

*Serorum ob culpam cum te dolor urget in iram;
Ipse tibi moderare, tuis ut paccre possis.*

Nè punias servum aut discipulum, quandomlibet senseris te
irà commotum, (peccatum enim auctor rerum gerendarum
ira) sed priùs temperes animo tuo, ut sedata iracundia,
vel ignoscas, vel mitius punias. Ita Philosophus quidam,
Punitem te, inquit servo, ni iratus essem. Et Plato, sublatu
in servum baculo, rogatus quid ageret, Ego, inquit, castigo
hunc intemperantem: seipsum significans irà concitum.

Patientia vincere. XXXVIII.

*Quem suffragre potes, integrum vince ferendo:
Maxima enim mortali sumper patientia virtus.*

Maximi animi est, cum possis vincere, pati tamen ut
vincaris, & negligere adversarium. Hac virtute inter
mortales non est alia praestantior.

Quæsita sunt conservanda. XXXIX.

Conserua potius qua sunt iam parta labore:

Cum labor in domno est, crescit mortalis egestas.

Facilius ac turius est servare, quod tuo labore quæ situm
est, quam surcire quod profusione diminueris ac detri-
veris: cum enim laboratur integræ re, facile defenditur
integritas; verum cum laboratur in domno surciendo, in-
crevit & obruit nos egestas.

Consulendum tibi imprimis. XL.

*Dapsilius inservit nostris, charis, &c. amicis; &c. causis. D
Cum fueris felix sumper ipsi proximum es;*

Cum

Chm tu felix, hoc est, laetâ fortunâ frueris. (*interdum
despiciens*) id est liberalis (*notis, charis, & amicis*) notis, ut
vicinis : charis, quos diligis : amicis, ut cognatis : (*semper
tibi proximus es*) interdum in illos sis beneficus, in te sem-
per ; Et ita amicis sis amicus, ut tibi ipsi sis amicissimus.

DISTIC HORUM DE MORIBUS, LIB. II. PRÆFATIO.

 Elluris si forte velis cognoscere cultum,
Virgilium legito, quod si magis nosse laboras
Herbarum vires, Macer tibi carmine dicet.
Si Romana cupis, ~~ut~~ Punica noscere bella,
Lucanum queras, qui Martis prælia dicet.
Si quid amare liber, vel discere amare legendo,
Nasonem petito : fin auzem cura tibi bac est
Ut sapiens vivas, audi, quo discere possis.
Per quæ semorum vitiis traducitur ævum :
Ergo ades, & qua sit sapientia discere legendo.

Hoc est, ex aliis Poëtis alia licebit cognoscere. *Virgili-*
us in libris *Georg.* docet agriculturam. *Macer* tradit vires
herbarum; quanquam aliis quisquam fuit hic *Macer* quam
is quem habemus vulgo nō fallor. *Lucanus* narrat Roma-
norum civilia bella: ubi legendum arbitror, *civica pro Puni-
ca*: nihil enim de Punicis bellis scripsisse legitur *Luca-
nus*. *Ovidius* tradit artem amandi, & in *Elegiis* docet a-
mores. Quod si cupis artem & rationem recte beatęq;
vivendi cognoscere, hunc librum legito ; is te docebit
non vulgares artes & rugas, sed quo pæctio vitam exigas
semotam, id est, liberam & immunem à vitiis.

De omnibus bene merendum. I.

Si potes, ianosis eisam prodesse memento :
Utilius regno, meritis acquirere amicos.

Non tam in amicos oportet esse beneficū, verum ig-
noti quoq; conciliandi sunt, ac devinciendi beneficentia,
si modò possis prodesse: utilius enim est quamplurimos a-
amicos parare meritis, id est, benefactis, quam parare reg-
num.

num. Regnum enim eti^p potest, amici succursum ejecto;
& firmores sunt, quos beneficio adjuvantis, quam quae
potestate premas.

Arcana non ferutanda. II.

Misit arcana Dei, cœlumque inquire quid sit;
Cum sis mortalius, quae sunt mortalia cura.

Juxta Socratis sententiam, Quæ supra nos, nihil ad nos.
Admonet, ut amissio studio naturalis philosophiae, ea cu-
reimus quæ ad vitam humanam pertinent, hoc est, ad
mores componendos, & animum malis purgandum af-
fectibus.

Mortis timor gaudia pellit. III.

Lingue metu Lethi, nam stultum tempore in omni
Dum mortem meam, amitis gaudia vita.

Bandem sententiam legis in priore libro. Pro amitis
arbitror legendum aminere. Qui mortis metu semper
anxious vivit fluctu facit: primum enim non vivit, id quod
timet: deinde siquid habet hæc vita iudicatatis, cum
suo virio perdit.

Iracundia cayenda. IV.

Iratu de re incerta contendere noli;
Impedit ira animum ne possit cernere oerum.

Pyrrhus admonere solitus est tyrones, ne irascerentur:
ac multo magis cavere oportet iracundiam eos qui dis-
putant: melius enim judicat qui vacat ira: contra, ira
obstat animi judicio.

Expendendum ubi opus est. V.

Fac sumptum properè, cum res desideras ipsa;
Dantum etenim op̄ aliquid, cum tempus postulat aut res.

Equidem opinor Prompte legendum pro properè. Solu-
ptum, cum necessariò faciendus est, libenter & prompte
facito, ne videaris gravatum facere: nam aliquid omnino
insumentum est, non passim, sed quocies, tempus aut causa
postular, hoc est in nuptiis, in festis, item in amicis.

Fortuna modica tutior. VI.

Quod nimis est fugito, parvo gaudere momentu,
Tusa magis est puppis modico qua flumine fertur.

Humilis fortuna tutior est quam excelsa, ut maxis tu-
tior quæ in parvo est flumine, quam quæ in pelagi fluctu-
bus natat.

Occulta

Occulta vicia respondeantur. III. ad 11. 10.

Quod pudeat facias prudens calare memorem: et 11. 10.
Nè plures culperis id quod tibi displiceret unius amicorum.

Nè iniurias ei amicis, aut nè complicitas testibus aliis,
cujuſ te facti pudeat: nè plures recipiendam, si sciat in
id quod unius tibi displiceret, si solus tibi consenserit factio:
hoc est, si quid pecces, pecces haec arbitris.

Occulta tandem revelantur. VIII. ad 11. 10.

Nolo putas pravae homines peccare lucrari:

Temporibus peccata laudent, & tempora parens. + D. ad 11. 10.

Nè putas notantes lucrari, hoc est, impune austere sua
peccata: laudent quidem, sed ad tempus, postea parent, (i.e.) manifestantur: tempus enim & celat, & sperit omnia,

Parens autem distinctum est pro apparent, XI. ad 11. 10.
ambigilans virute compensatur. IX. ad 11. 10.

Corporis exigui viriles contemnere poli: non amissim, iustificari.

Confusio possit, cuiusvis natura non negavit, nisi viriliter cui.

Noli contemnere inimicum, licet sic pusillo corpore:
nam ſepe quod corporis viribus detracitum est, natura addidit ingenii viribus. Quanquam hæc sententia latius patet, nempe, Hominem non esse ultimandum proceritate robore que corporis, sed animo potius.

Cedendum potentiori ad tempus. X.

Quem seieris non esse parem tibi, tempore cede: do

Victorem à villo superari sapt videmus.

Si senseris tibi tempore esse cum potentione, cede ad tempus, & sine illum penes esse victoriam. Nam incidit sa-
penuero opportunitas, ut mutatis rerum vicibus, vice-
ret qui vicit fuerat, & superior sit qui fuerat inferior.
Convenit cum illo, Vir fugiens & denud pugnavit. Quidā
stūta pertinacia statim aut vincere volunt, aut persuadunt.

Rixandum cum familiaribus non esse. XL. ad 11. 10.

Adversus motus nostri contendere verbis: et 11. 10.

Lit minimalistib[us] interdum maxima crescit.

Ut antè legitti, contra verbosos non esse contenden-
dum verbis, ita cum familiaribus rixandum non est,
quod summa discordia solet paci ex verbis levissimis.

Fortuna non querenda sorte. XII.

Quid Deus intendat noli perquirere sorte.

Quid statuas de te, sine te deliberat ipse.

Sensus hic est. Nè sortilegiis ac malis artibus inquiras quid de te futurum sit, quandoquidem id Deus sciri non vult: neque enim te in consilium adhibet, cum aliquid decernit de te; quod si te vellet id scire, nimis accer-feret te in consilium.

Luxus odium generat. XIII.

Invidiam nimio cultu vitare meminio;

Quae si non laedit, tamen hanc sufficer molestem est.

Germanus sensus sic habet: Nè nimio splendore strepitumq; vitæ conflaveris tibi hominum odium, qui tameri non possint te laedere, tamen molestum est vivere obnoxium odio multorum: at per se jucundum est omnibus esse charum, etiam si nihil utilitatis inde capias. Quanquam hic ablative, *nimio cultu*, non referatur ad verbum *vitare*, sed ad *invidiā*, ut subaudias *confusatā*, aut, ex nimio cultu,

Animus non deponendus ob iniquum

judicium. XIV.

Esto animo fortis cum sis damnatus iniquus;

Nemo diu gaudet qui judice vincit iniquo.

Nè abjicias animum si adversarius vicit te præter jus, nec enim diu exultabit: sed quod perperam pronunciavit iudex, id Deus rejudicabit.

Reconciliatis lis non refricanda. XV.

Litis præterita noli maledicta reserre;

Post inimicitias iram meminisse, malorum est.

Post redditum in gratiam non oportet litis anteactæ convicia refricare, sed obliisci superiorum injuriarum: finitæ enim similitate, debet & irarum esse finis; secus autem facere malorum est. Græci vocant *μνησκατας*, verbo vide licet infamia, præteriorum malorum memoriam.

Te ipsum neque lauda, neq; culpa. XVI.

Nec te collaudes, nec te culpaveris ipse;

Hoc faciens stulti quos gloria vexat inanis.

Te ipsum nec vix petes, nec laudes: utrumq; enim videtur

decur. *affectionis insanem gloriam* : *hanc* & *qui se vitioperar*, ob id facere videtur, ut refellatur ab aliis, & diversa audiatur.

Parsimonia. XVII.

Hic *ter quafvis modicis*, dum *sumpths abundas* *multis* *modis*.
Labitur exiguo quod pertum est tempore longo.

Sera in fundo parsimonia: dum adhuc mulrum superest, incipe parcus uti : citius enim effluunt partes quam colliguntur.

Sera in fundo parsimonia. Et proverbium.

Supercilium nonnunquam deponendum. **XVIII.** *Nempe quod* *Inexpiens esto, cum tempus postular, aut res:* *Seruum nescius est parsimoniae simulare loco prudens summa est.* *avaricia uti, cu*

tota (45) consumitur.

Aliquando ponendum est supercilium, & remittenda severitas, ut in conviviis : in lusu deponenda persona sapientis, sumenda persona stulti, praesertim inter stultos ; at ita ut stultum agas, non ut stultus sis : summa enim prudentia est, servire temporis. *Locus* id est, cum est opportunitas ; ita *Terentius*, in loco vero laudos up acitatis.

Noque prodigus, neque avarus, **XIX.** *Luxuriam fugito, simul & visare memeno.*
Crimen avaritia: nam sunt contraria famae.

Pugnant inter se luxus & avaricia ; nam alterum est profus, alterum folidi : strenuus vitium juxta fugendum est usque quod fordam parvam famam : siquidem quinimum pars sunt, audiunt *xiphiros et cetera*, id est, cumini lectores, & *curia iurecives*, id est, sicos diuide, similiaque : qui luxu sua profundunt, nepotes & lucrones appellantur.

Loquaci parum credendum. **XX.**

Nolite quendam referenti credere semper; *Dicitur etiam quod* *Exigua est tribuna fides, quis multa loquuntur.*
Non statim fides habenda sis, qui semper aliquid novi rumoris adferunt, deq; aliorum factis renunciant aliquid : parum enim credendum sis qui multa loquuntur, propterea quod huic vicio vanitas soleat esse admixta.

Ebrius vinum non accusat. **XXI.**

Quod potu peccas, ignorare tu tibi noli :
Nam nullum crimen vini est, sed culpa bibenis.

Vulgo ita solet excusare sua peccata, Vinum in causa

suit, bene potius hoc dixi. Verum tibi ipsi imputa, non
vino, quod tuo vitio noxiū fuit non suo, sed bi-
Amicis confilia credenda. XXII.

Confilium arcuum facis commissit fideli;
Corporis auxilium medico commissit fideli.

In rebus arcans & tacendis cave ne quemvis confolas,
sed eum duxat cuius fidem in tacendo perspectam ha-
beas, ne non solum non opinetur, sed laedat eum & ins-
fames. In quo enim corporis vita cuivis aperitis, sed me-
dico notis fidei qui celet & succurrat.
Successus malorum ne te offendat, XXIII.

Successum indegit noli; ferre molestia abnega.
Indiges fortuna mala ut dieire possit.
In hoc verbo multi laborant. Quidam (S.) elidunt in
successum: Verbum si tu tolles, tu dictionem plane hic su-
peracutum, nihil supererit scrupuli: Ne te crux pro-
speritas qua honunquam contingit insignis. Non enim
illis faverit fortuna sed infiducit, de illicit ut postea gravius
laedat. Futurus casus providendus. XXIV.

Prospice; qui verium horcasus esse creduntur.
Non tibi sed quisque previdet antea. Quicquid
accidere potest homini id antequam accidat:
tecum meditare, ut ne habitudinem sit, si acciderit. Minus
enim curiae mala quam non accidant inopinata.

Abilis in adversis spe fovendus. XXV.
Rebus in adversis animus submissus nullus est.
Spes retine: spes una hominem has mire retrahit.

Cum fortuna iuvit, sustine te ipsum animal fortitudine
sc serua rebus secundis, nec abjectas spem, que sola nec
moriens relinquit. Quandiu eniā anima est, spes est.
Et in pyxide Pandora sola spes in labro habet tremorem. Quid,
vivere spem vidi, qui moriturus erat.

Opportunitas cum contingit, genenda. XXVI.
Rem tibi quam noscitur aptam, diligenter noli.

Fronte capillata, post est occasio cativa.
Quoties fortuna offert conmoditatem aliquam, quae
tibi sit spes, statim aripi: Nam occasio summae faber
capili-

capillarum, ut ea parte teneri possit; verum si semel se
verterit, ab occipito calva est, ut jam apprehendere ne-
queat, hoc est, opportunitas cum contingit teneri potest;
non redit autem cum velis, si neglexeris. Hic admonen-
dum illud quod Graeci singunt de Deo Καληῷ de quo nos
copiosè in proverbiis.

Futura ex præteritis colligenda. XXVII.

Quod sequitur spēcia quodq[ue] imminet, anē videt;
Illum imitare Deum qui patrem spēcias usramque.

Ex præteritis futura collige, ex præteritis bene secu-
ve gestis consilium cape: quo pacto futuris occurras. Ex-
empio f[ab]ri dei Romani, quiens bifrontem siagebat antiquitas: quod oportet prudentem virum *προστάτων τούτων*, id est à fronte & à tergo (ut inquit Homerus) habere oculos illud autem sequitur, nos quod præterit & à tergo sit.

Vita ratio habenda. XXVIII.

Fortior ut tales, interdum parcior esse;

Pausa voluptati debemus, plura saluti.

Vita rationem moderare, magis ex salutis ac bonorum
letitudinis ratione quam voluntatis. Non enim in morbo
tancum oportet ab intemperantia cavere, verum etiam,
cum recte valēamus, parcūs utendum est rebus omnibus
nempe somno, potu, cibo, Venere, Iusu, nō in morbi-
bus incidentibus. Et non nihil dandum est voluptati, mul-
tò plus tamen saluti: quā perditā, pereunt simul & vo-
luptates omnes.

Multitudinē cedendam. XXIX.

Judicium populi nunquam contempseris unius;

Nē nulli placas, dum vis conseruare multos.

Nunquam optima placent multitudini, tamen sapientia
et non pugnare solum adversus unijversos. Nam frustra
sapit, qui solus sapit, cum omnibus despere videatur.

Valerudo curanda. XXX.

Sit tibi præcipue, quod primus est, cura salutis;

Tempora nē culpes, cum si tibi causa doloris.

Ante omnis bona valerudinis rationem habe, nē si
cum intemperantib[us] in morbum incidentis, postea pudore

rejicias culpam in cœli infalubritatem aut soli; sicut vulgus solet: nam plerique morbi nobis accident ex intemperantiâ vita.

Somnia non observanda. XXXI.

Somnia nō cōsider, nam mens humana quod dīpas

Cūm vigiliā, sperans per somnum cernit id ipsum.

Quidam anxie oblervant sua somnia, & ex his de futuris aestimant; cūm somnia dormientium nascantur ex affectibus vigilantium neque significant quid sit eventurum, sed quod aliquando cogitaveris, dormienti repræsentent.

DISTICORUM DEMORIBUS, LIB. III. PRÆFATIO.

Hoc quicunq; veli Carmen cognoscere Lettor,
Huc præcepta seret, que sunt gratissima vita:
Instrue præceptis animum, nec discere cesses;
Nō sine doctrinâ vita est quasi mortis imago.
Comoda multa fered: huic agas spreveris illud,
Non me scriptorem, sed te negligenter ipse.

Hoc est proemii loco. Absque ratione bene vivendi, vita non est vita, sed simulacrum mortis. Hoc carmen utilissima vita præcepta tradit, si studeas cognoscere: si spreveris, te ipsum contempseris, non scriptorem; si quidem tua res agitur, non illius.

Rectè agendo aliorum linguam nē times. I.
Cūm rectè vivas, nē cutes verbac mali oris;
Arbitrii nostri non est quid quisque loquatur.

Si male de te loquuntur mali, cūm tu nihil facias mali, esto contentus conscientia recte factorum: nam ipse Hoc est ut bene agas; non est in te situm, quomodo de te loquatur hic sur ille.

Amici crimen celandum. II.

Productum testis, salvo tenet ante pudore,

Quantum cunque potes celare crimen amici.

Si citeris testis in criminis amici, colabis proximitate
inficiens illius, ita tamen ut ipse non iudicemus ipsam:

& tantum dilecti dabis amicitiae, quantum patietur &
fama tua, & testimonii religio.

Blandiloquentia suspecta. III.

Sermones blandos blasphemique cauere memento :
Simplicitas veri fama est, fraudis ficta loquendi.

fama D

Veritatis simplex est oratio intidiosa est blandiloquentia, proinde suspecta semper esse debet prudentibus.

Ignava vita fugienda: IV.

Segnitem fugito, qua vita ignavia scaturit :

Nam cum animus languet, consumit inertia corpus. — D

Ignava & otiosa vita fugienda est : nam corpori animi corpori quoque sitam & languorem adducit & animi exercitatio, corporis quoque valetudini confert.

Animas fessus relaxandus. V.

Interpone tuis interdum gaudia curis, ut possis animo quicunq[ue] sufferre laborem.

Animus seriis negotiis fatigatus aliquando relaxandus est honestis ac moderatis voluptatibus, ut sed integris viribus ad ferendos labores sufficiat : Nam, quod caro alterna requie durabile non est.

Muto animo neminem reprehendas. VI.

Alcibiades dictum aut saeculum ne carpseris unquam, fructus vel Exemplo similis nō te derideat alter.

Quod in alios feceris, hoc in te fieri ab aliis. Si libenter reprehendas aliorum facta dictave, tuo exemplo & alii in te utentur.

A D Hæreditas augenda. VII.

Quæribis sors de derit tabulis supra[m]a notato,

Augendo serva ; nō sis quem fama loquatur.

Quod tibi obvenit ex testamento tuorum, id serva, nō sis vulgo fabula. Quæ sors supra[m]a] id est, hæreditas dede it tibi, notato] id est, inscribe tabulis testamentariis ; vel notato] id est, scripta tabulis ; ea augendo scros] id est, ita serva, ut augeras etiam ; vulgus enim multa dicere soleat. In reorâetus, id est, in novas naestos divitias.

Senectus sit munifica. VIII.

Cum tibi divitiae superant in fine senectae,

Misericordia facio vias, non parcus amicis.

Est

Est vitium hoc sensibus peculiare, ut quod propriis accedant ad mortem, hoc sine contractiores (superant) id est, supersunt & abundant: (in fine senectae) id est, in extrema senectute, quam decrepitam vocant. Tum igitur donec, sed amicis, qui te soveant obsequiis.

Verba attendenda, non os loquentis. IX.

Utile confilium dominus ne despice servi:

Nullius sensum, si prodest, tempscrū unquam.

Propter auctoris humilitatem non est contemnenda salubris sententia. Nec spectandum est quis dicat, sed quid dicatur.

Præsenti utendum fortunā. X.

Rebus &c in censu, si non est, quod suis amicis;

Fac vivas concusus eo quod tempora prabent.

Diminuta fortuna tua, non est utendum eodem splendore quo prius, sed contentus eris eo genere vite, quod praesens fortuna tibi præbet, & quod adest, boni consules.

Axor spe dotis non ducenda. XI.

Uxorem fugie ne ducas sub nomine dotis;

Nec retinere velis si caperis esse molesta.

(Fuge) id est, care, ne ducas uxorem sub nomine dotis,

si est, docis causa. Et si duxeris dotatum ne docis respectu

eam recineas, si tibi gravis sit, sed contempta dote, re-

pidies. Quācumq; id apud Christianos non habet lo-

cum. Alieno sapere exemplo. XII.

Multorum dñe exemplo, qua facta sequaris,

Qua fugias: vita est nobis aliena magistrā.

Qui tuis discunt periculis quid expediat magnā mercede dicunt: sapiens ex aliorum vita sumit vivendi con-

silium. Hoc illi infamiam contivit: cavebo ne quid simile

faciam. Hot illi bene cessit: imitabor.

Nihil ultas vires. XIII.

Quod petes, id senseris operis ne pondere pressus

Succumbas labor, & frustra tentas & relinquis.

Prius excedentes vires tuas, quāmi aggrediare negotium, ne postea vixtus difficultate, turpiter relinquis quod temerē suscepisti.

Consen-

Consentire videzue qui racte. XIX.

*Quod nōsti hand rectē sactum nōlīgo saccre, nōsti Indum non
Nē videare malos imitari velle saccedo.*

*Noli dissimulare, si quid videaris non recte facere: vi-
deris enim probare cum filio. Silencium enim aliquando
consensus esse videtur.*

Rigor favore temperandus. XV. Iulev. in alibi
Iudicis auxilium sub iniquâ lege rogato: et in regno eius
Ipso epiam leges cupiens ut jure regantur. Elenum D

Si premeris iniqua lege, hoc est, durâ, & inhumana, confugas ad judicis æquitatem. Non enim hoc est contra leges, sed ex mente legum ut ad æquitatem redigantur & semperentur. Iniqua lex est cum summo jure contendatur. Veluti si pauper in vincula constrictus, quod non sit patrem, cum lex dicat. Liberi parentes sicut, ut vinciantur. Aliquando lex durior est, ut retreas: In his iudex, hoc est, Praetor aut Princeps potest succurrere.

Feras quæ culpâ tuâ pateris. XVI.

*Quod meritum patet, patienter ferre memento:
Cumque rem tibi sis, ipsum, te judge, damna.*

Incommodum, quod tuā culpā tibi accidit, non imputabis alii, quām tibi, & cùm tibi sis conscientius, damnas teipsum tuīs iudicēsto, & cā te poenā dignum existimato.

Multa legendo, sed cum judicio. XVIIij*m* **Multa legas facio, per te dix per legere multa** *g* **multa lego.** *g* **Non scire ambo eorum, sed non credere. Porro** *g*

Multa considerata: sed non iudicata. Non enim omnes

Multa quidem regas, sed cum iudicio Non enim omnia
vera sunt, quasi legis ipsius Poetas. Fortassis pro perire
legendum est perire, hoc est, dele, Et corrige, quamvis
Plaudas rectit, mortales.

Modestie in convivio loquendum. XVIII.

No disease leaves the body without leaving its mark.

In foro est locum eloquentiarum, in cubiculo silentii; in convivio, tunc ac moderatis sermonibus oīi convenit iūcōvenit & amicis. Quidam dum humanitatem reflectant, loquuntur molelli sunt reliquis convixi, quibus non relinquent loquendi spatiū.

Ira cunctis uxoris non formidaanda. XIX.

*Conjugis irata soli tu verba timere : tamen
Nam lacrymis struit infidlos dum saepta ploras.*

Uxores lacrymas habent in promptu ; his expugnant viros. Admonet igitur ne quid commoveamus hujusmodi lacrymis : singunt enim eas se pene numerando, quod viros suos fallant, velut cum simulant se commoveri zelotypia, ut suum adulterium dissimulent ; aut irata, se singunt ei quem afflictum amant. Pro noli tu, legendum arbitror nolito.

Quae sitis utendum, non abutendum. XX.

*Usere quae sitis, sed ne videaric abutis :
Qui sine consumunt, eum dicitur, aliena sequuntur.*

Utero quis parasti, non abutere, ne profusis bonis tuis cogaris vel impudenter rogare aliena, vel serviliter ex alieno vivere, vel periculosè furari aliena.

Mors non formidaanda. XXI.

Fac tibi proponas mortem non esse timendum ;

Quae bona si mala est, finis tamen illa malorum est.

Mors vel ob hoc timenda non est, quod finis est omnium hujus vita malorum.

Uxor loquaz, si proba, ferenda. XXII.

Uxor lingua, si frugi est, ferre membra et corpus.

Namque malum est nihil velle pati, nec posse facere.

In amicis leviuscula quedam vicia ferenda sunt, si aliqui qui probi fuerint, velut in uxore, si paulo sit loquacior aut lingua procacioris ferendum est, si aliqui pudica est & frugi, hoc est, suo fungens officio, maximè quod lingua morbus ei sicuti peculiaritate est. Malus est is qui nihil vicii ferre potest in aliis, praesertim cum res facilis sit facere. Sic enim uxor definit obgannire, si nihil respondet, quemadmodum solitus est Socrates.

Pietas erga parentes. XXIII.

Dilige non aget charos pictate parentes.

Nec matrem offendas, dum nisi bonum esse parenti.

Pietas, amor, & cultus est erga parentes, pueris, Deum, & si quis loco parentium est : quidam veluti legibus coacti, colunt parentes, non ex animo. Dilige parentes ubi eras puerus, et ieiunio incepisti.

~~MAIORVM AGRA~~ Id est, non coacte neque gravatim, sed prompe & alacriter, Et si quid inciderit diffidii inter parentes, ita alteri obsequaris, ut alterum non offendas; sed pietas tua careat omni molestia.

— D

DISTIC HORUM DE MORIBUS, LIB. IV. PRÆFATIO.

Ecum quicunque cupis traducere vitam,
Nec vitiis batere animū, qua moribus obsunt;
Ne procepsa rībō foper relogende memore:
Invenies aliquid, in quo te usare magistro. *quod habeat lib. lard*

Et hoc proemium est quarti libri. Si vis esse liber ab omnibus vitiis, & nullius mali conscius vivere, hæc semper habeas præ manibus; in quibus aliquid invenies, in quo teipso magistro possis uti, hoc est, ut ipse regas ac modereris vitam tuam, adjurus his præceptis.

Divitiarum contemptus. I.

Deffice divitias, si vix animo esse beatius: *hæc præcepta lib. lard*
Quæ qui suspiciunt, mendicant semper averti. Semper religando
Non jubet abjecere divitias, sed non magni facere: *mendicant*
nim qui has suspiciunt, hoc est mirantur ac magni faciunt, dum non audent uti quæ possident, & semper aliquid accumulant, semper mendicant, hoc est egeni sunt.

Vivere ad naturam optimum. II.

Commoda naturæ nullo tibi tempore deerunt.

Si contentus es fueris, quod postulat usus. *quod tempora gra-*
Si metiasis sumptus ulu, hoc est, necessitate, non ambi-
tione, neque voluptate, nunquam tibi deerunt commodi-
tates naturæ, quæ paucis contents est, cùm cupiditates immensum desiderant.

Res ratione agendæ. III.

Cùm sis incautus, nec rem ratione gubernes:

Noli fortunam, quæ non est, dicere cæcam

Non si res male tibi succedunt tuapte negligentiâ, nè con-
feras culpam in Fortunam, & illam cæcam appelles, cùm
tu ipse magis parum prospexeris. Potest accipi bifaram,
(quæ non est,) id est, quæ nulla est; hingunt enim mortales
hanc

hanc Deum, cum nulla sit. Aut Quia non est subaudirem;
Amen pecuniae ad usum. IV.
Dilige decuriam, sed parte dilige formam: nisi sit, auctor
Quoniam nemo sanctus, ne beneficium capias babere.

Amate pecuniam ad usum, prudentis est: Amare ut
formam pascas oculos, avari ac dementis. Denarium volunt
omnes, formam soli mali capeant.

In valerudine ne opibus parcas. V.
Cum fueris locup'es, corpus curare memento:
Niger dives habet nummos sed non habet ipsum.

Cum agitur de corporis valerudine, ne tuca pascas
divitias tuas. Etenim qui morbo non succurrat, ne ministrat
pecuniam, si habet quidem nummos, at scipsum non
habet, cum male valeat. Mavult nummos esse salvos
quam scipsum; & illis frui quam scipso. Fortasse pro se
legendum se.

Castigatio paterna ferenda. VI.

Verbera cum tulteris discens aliquando magistri:
Per patris imperium cum verbis exi in trans.

Vapulalii vocat a preceptore, cum disceres literas;
multo mulier ferme convenit, cum pater te verbis objur-
gar. Tulliti literatoris tyrannidem multo severiorem; fe-
ras & patris imperium, qui etiam cum irascitur, tamen
& verberibus temperat.

Certa & utilia agenda. VII.

Res age que profunt: rursus vitare memento,
In quibus error inest, uce ipes est certa laboris.

De quibus dubitas, ea ne feceris. Age illa ex quibus
certa speratur utilitas. Rursus in quibus falli possis, &
incertum est profutura sint, an nocitura, ab iis abstineas.

Libenter donandum. VIII.

Quod donare potes, gratae concede roganti:
Nam recte fecisse bonis in parte lucorum est, crofum D

Dona libenter, si quid potes. Nam lucrum est, non
damnum, quod contuleris in bonos: & beneficium dando
acepit, qui digno dedit. Redit eum cum sponore, quod
probo viro benefeceris.

Suspicio

Suspicio statim expedienda. IX.
Quod tibi sufficiunt est, confessim discute quid sit:
Namque satis, primus quae sunt negligere, nocere.

Quae suspicionem habent mali, ea noli negligere; sed statim examina, & exquise eujusmodi sint. Nam initio facilius medeberis, si quid mali sit: at neglecta cresent & maximam ludunt postea; veluti si suspicaberis amicum alieniore esse in te animo, noli negligere quid fibi velit, sed excute unde hoc natum sit, & si quid est, statim corrue, nam centi malo.

Venus abstinentiā cohibenda. X.

Cum te detineat Veneris damnaſa voluptria
Indulgere gula noli, qua ventrik amica est. D

Cave ne duplices morbum tuum; unus enim uitium festur, duo simul ferri non possunt. Amare damnaſa res, damnaſa gula; quod si pariter utroque labores mali, superest ut mox ad egestatem redigaris. *Gulam* vocat studium exquisitorum ciborum, eamq; dicit ventris amicam, quod per eam veriter saginatur, res & fama decrescit.

Homo malus, fera pessima. XI.

Cum tibi proponat animalia cuncta timere:
Unum hominem tibi praeceps plus esse timendum.

Cum tua sponte putas omnes fieras esse timendos, meo precepto unum animal maximè timebis, nempe hominem. Nam nullus bellua magis homini nocet, quam homo homini.

Sapientia fortitudini preferenda. XII.

Cum tibi prævalida fuerint in corpore vires:
Fac sapientiam, sic tu poteris vir fortis haberi.

Si natura dedit vires corporis, non statim vir fortis eris, nisi adiungeris ingenii vim, hoc est, sapientiam, quæ corporis robore recte utaris.

Amicus cordi medicus. XIII.

Auxiliante nosū petito, si fortis laboras; et cuiusdam
Nec quisquam melior medicus quād fidus amicus.

Corporis mōbos aperi medico, animi mōbos aperi
fidelis amiko. Ille pharmacia ſancto, hic verbis. Alter, Si
quid

quid morbi intollerit, magis amicum accersit, quam in
dicum.

Sacrificium, spiritus contribularis. XIV.
Cum sis ipse vocens, mortis cur ultima pro te?
Stultitia est, morte alterius sperare salutem.

*ep. in
cautionem D.* Veteres credebat expiari scelus commissum mactari
pecude, quz nihil commiserat, & pro alieno peccato in-
nocens dabit poena; cum is qui peccavit, potius mactari
debuerit quam victima. Scilicet antem sperabant alienam
mortem sibi saluti fore, cum sua quemque malia de suo de-
pendere oporteat.

Amicus ex moribus deligendus. XV.
Cum tibi vel socium, vel fidum quartus amicum,
Non tibi fortuna est dominis, sed vita petenda.

Amicus quem velis adjungere, non estimandus est e
censu, sed ex moribus. Idem oportet fieri in utoribus.

Avaricia vitanda. XVI.

Vtere quaevis opibus, fuge nomen avarie.

Quid tibi drotice prosunt, si pauper abundas?

Frustra parati divitias, si partis uti non aedes, & inter
magas opes vivis inops. Nihil enim refert habere, si quis
habes nihil plus tibi proponit, quam ea quz non habes.

Voluppe inimica famæ. XVII.

Si famam servare cupis, dum vivis, honestam,

Fac fugias anima, qua sunt mala gaudia vita.

Si cupis honestam tueri famam, noli amare voluptates
inhonestas, nempe gula, libidinis & similiam.

Senectus etiam delirum ne irrideris. XVIII.

Cum sapias animo, noli irridere senectam:

quorumqz Nam quicunque senex, sensus puerili in illo est.

*Sent. in
cautionem D.* Cùm per aetatem vigeat ingenium tuum, & animi vis,
noli deridere senectatem, quz minus animo valeat. Des-
picio enim omnis senex, & ad puerilem stultitiam redit,
illæ. Itatis igitur vitium ferendum, non ridiculum est.

Opes fluxæ, ars perpetua. XIX.

Difce aliquid: nam cùm subita fortuna recedit,
Ars remanserit, vitamque dominis non deserit unquam.

Opes

Opes s^epenumero subita fortuna eripit homini, veluti incendio, ferr^e, bello, naufragio: verum ars eripi non potest. H^c itaque certissima posseffio est, quae semper & ubique te possit alere.

Mores ex verbis cogniti. XX.

Omnia perspicito tacitum quae quisque loquatur: *Prospicere cum Sermo hominum mores & celat, & indicat idem.*

Nulla res magis arguit & aperit vitam & ingenium hominis, quam illius oratio: hoc est certissimum animi speculum. Igitur si vis hominem cujusmodi sit cognoscere, perpende tecum qualis sit illius oratio. Sermo indicat mores hominis, si loquatur ex animo: & celat idem, si vel taceat, vel dissimulanter loquatur.

Ars usu juvanda. XXI.

Exerce studium, quamvis perceperis artem: *Uti cura ingenium, sic & manus adjuvar usum.*

Ut evanescunt disciplinz, nisi exercitatione confirmeres, sic artificium opere confirmandum erit, ne excidat.

Vitæ contemptus. XXII.

Multum n^e cures venturi tempora lezbⁱ: *fati D
Non timet se mortem, qui scit contemnere vitam.* mehiū

Si vis liber esse à metu mortis, disce vitam non magni facere. Et (quemadmodum eleganter docet aristoteles) nullius rei jucunda fruitio est, nisi quam aliquo modo contempseris.

Discendum & docendum, XXIII.

Disce, sed à doctis, indoctos ipse doceto: *Propaganda etenim rerum doctrina bonarum.*

Dilce non à quovis, sed ab his qui possunt docere. Rursum quod ab aliis didiceris, id aliis impertire. Utile enim rerum scientia non est premenda, sed per manus tradenda.

Bibendi ratio. XXIV.

Hoc bibe quod proficit, si tu viu vivere sanus: *prosfs D
Morbi causa malis est homini quandoque voluptas. namq^e est quan-*

N^e biberis supra vires. Brevis enim illa bibendi vo- *luptas, s^epenumero conciliat homini molestum & diu-*
nturnum morbum.

Nè dannes quod probaveris. XXV.
Laudaris quodcunq[ue] palam, quodcunq[ue] p[ro]baris,
Hoc vide n[on] rursus levitatis crimine dannes.

Levis & inconstans videberis, si, quod attingendo coram
multis laudaris, idem postea dannes. Quod si mutasti sen-
tentiam, fat sineas. Fotasse pro vide, legendum est fugit,
Crimine id est; suspicio, & cum vituperio.

Circumspectus sis in utraque fortunâ. XXVI.
Tranquillis rebus qua[ntu]m sunt adversa caveto :
Rursus in adversis molitus sperare memento.

Nè securus sis, cum fortuna tranquilla est, sed tempe-
starem cavo. Rursus cum fortuna fieri, animum sustine
spe melioris fortunæ, qua[ntu]m successura sit. In secundis rebus
timenda sunt adversa, nè sis sapientius in adversis speranda
sunt latiora, nè deficiens animo.

Studio crescit sapientia. XXVII.
Discere n[on] cesses ; cura sapientia crescit :
Rara datur longo prudensia temporis usu.

Juxta Solonis sententiam. Oportet senescere semper a-
liquid addicentes. Nam (rara) hoc est, singularis & eximis
prudentis contingit (longousu) id est, diuina exp[er]ien-
tiâ etati. Quanquam mihi magis probatur, hic ut sit sensus, semper dicere, studio crescit sapientia. Nam pauci sunt
qui prudentes evadunt experientia rerum ; vel quia pau-
cis contingit diu vivere vel quia complures itulcitiam non
exuunt haec vita. Certissima ac brevissima ad sapientiam
via est doctrina.

Parc[er]e laudandum. XXVIII.
Parc[er]e laudato : nam quem tu sapere probaris,
Una dies, qualis fuerit, monstrabit, amicus.

Nè laudes anticum effusius : cuius non feceris pericu-
lum : squidem ille sapientius abs te laudatus, uno aliquo die
declarabit aliud fuisse se quam tu praedicaras.

Discere n[on] p[re]dest. XXIX.

Nè pudor, qua nescieris, te velle doceri :
Iurpe Dicere aliquid tam est, pudor est n[on] dicere velle.

Quidam itulo quodam pudore malunt semper nescire,
quam

quām semel discere : cūm scire pulchrum sit, & pudendum nihil velle discere. Ergo honestum velle.

Rebus utendū ad sobrietatem. XXX.

Cum Venere & Baccho lis est & jucundus voluptas : est conjunctus

Quod lassum est animo complectere, sed fuge lises.

Excerpe quod inest boni : fuge quod adjunctum est mali. Exhilarat poratio, discutit curas, utere hāc commoditate : sed tursus ebrietatis incitat ad iurgia, hoc cave. Item Venus delectat : sed habet sua iurgia. Ama igitur absque dissidiis;

& D Tristibus & tacitis non fidendum. XXXI.

Demissos animo, ac tacitos vixare memento : tacitos D

Quod flumen placidum est, sors an laetus alius unda. — D eiord

Tristes ac tacitos vita ; videntur enim aliquid magni mali moliri : quemadmodum cayendum est flumen eā parte quā tranquillum est, nam illud profundissimum esse solet. Itā Cæsar magis metuebat Brutum & Cassium, pallidos ac tacitos, quam Antonium ebrium.

Sors sorti conferenda. XXXII.

Cum tibi displiceat rerum fortuna tuarum, fortuna tua rerum D

Alterius specta quo sis discrimine peior.

Quoties tædet te tuæ fortis confer eam cūm aliorum fortuna : & videbis te nihilo pejorem, hoc est, infeliciorem multis.

Ultra vires nibil aggrediendum. XXXIII.

Quod potes id senta, nam litens carpere remis lily D

Tutius est mulio, quam velum tendere in altum.

Aggrederētuta magis quām magna. Tutius etiam tuō navigare iuxta litus, ac remis uti, quām passis velis periclitari in fluctibus. Nec enim omnibus favent veni fortunæ.

Cum justo iniquè non contendendum. XXXIV.

Contra hominem justum pravè contendere noli.

Semper enim Deus injustas ulciscitur iras.

Noli pravè hoc eit, maliciose & dastā operā, ac per-

versè contendere cum homine justo. Nam Deus nun-

quam hoc relinquit inultum.

Fortuna utraque à quæ ferenda. XXXV.
Ereptis opibus noli gaudere querend⁹: *mactare aderit*
Sed gaude potius, tibi si contingat habere. *do D*

Si divitiae contingent, gaudet; si erexit fuerint, nolito
 cruciari, sed tunc utere philosophiæ. Neque enim tantum
 boni habent, ut sit admodum dolendum, si perierint; ne-
 que rufus tantum malo, ut non sint libenter accipendæ, si
 forte contigerint. Constat carmen esse depravatum: Ar-
 bitror legendum, *Noli macerere querendo.* Porro querendo
 non est à queror, sed à queror deponenti verbo.

Ab amico quid ferendum. XXXVI.

Est iactura gravis, quæ sunt amicis dare;
Sunt quedam quæ ferre decet patiūtis amicum.

Si verbo loquitur amicus, ferendum est. At damna rerum
 nemo potest à quo animo ferre. In his igitur cavendum
 nō iactus amicum.

Tempori non confidendum. XXXVII.
Tempora longa tibi noli promittere vita.

Quocunque ingredieris, sequitur mors corporis umbra.

Nemo potest sibi longævitatem promittere: cum mors
 hominem quocunque eat non aliter insequeatur, quam um-
 bra corpus: Fortasse legendum, *Corpus ut umbra.*

Deus quibus placans. XXXVIII.
Tbure Deum placas, vitulum sine crescas aratro:

Nō credas placare Deum, dum cæde litatur. *c D*

Non gaudet Deus morte pecudum, ergo thure lita-
 dum est illi, hoc est, re innoxia, & minimi sumptus. At
 hodie plerique Christianorum, licet apud hos sublatuſ ſit
 mos immolandi pecudes, tamen Deum ac Divos ſibi tan-
 tum non devinctos eſſe putant, ſi eis gemmas, aurum, ar-
 gentum, ſericā ſuſpenderint, vel oſtençanda tantum, vel in
 luxum paucorum vertenda: immemores hæc ſemper à
 sanctis fuſſe contempta, & ſi forte obtigerint, in egenti-
 um uſas fuſſe effusa.

A potentioribus laſlos diſſimula. XXXIX.

Lafis D Cede locum Iesu fortuna, cede potensi;
Ierit D Cedere qui potuit, prodeſſo an quando valebit,

Qui

Qui rem habet cum proceribus, quoniam prodesse possunt in multis necesse est, ut aliquando mussent injurias, id est, tacitus ferat. Lædunt enim aliquando potentes, & tyrannidem exercent. Hic igitur prudens illis debet cedere, ut postea per illos, suis prodesse possit. Nam si resiliens reddiderit eos hostes, nec sibi, nec suis prodesse poterit.

Castiga te ipsum. XL.

*Cum quid peccabis, castiga te ipse subinde:
Vulnera dum sanas dolor est medicina doloris.*

Ubi senseris te alicubi peccasse, statim pœnas sumito de teipso, & noli tibi ignorare: te ipsum objurga, tibi ipsi laboris aliquid indicito. Nam, ut in sanandis vulneribus dolor dolore sanatur: siquidem ne doleat vulnus infundis acris que mordent: sic ista reprehensio tameth amara est, tamen medetur vitio animi.

Amitus mutatus, non vituperandus. XLI.

*Damnamur nunquam post longum tempus amicum,
Mutavit mores sed pignora prima memento.*

Si is, cum quo tibi fuit diutina consuetudo, forte mutatis moribus, alius esse coepit, hoc debes tribuere veteri necessitudini, ne vituperes eum, etiam si non est dignus qui ameritur.

Beneficiorum collatio attendenda. XLII.

*Gratior officie quod sis magis, charior esto: Angl. Officerda
Nè somen subeas, quod dicitur officerda. ^{ad Jacobum}*

Ut sis charus omnibus, esto gratus. (*Officiis*) id est, beneficiis & benemeritis. Invisum enim apud omnes est non men *officerda*. Sic enim vocant eum, in quem collatum officium perditur. Nihil enim tam perit, atque id quod confertur in ingratum.

Suspicionem tolle. XLIII.

*Suspictus caveas, ne sis miser omnibus horis.
Nam timidus & suspicetus aptissima mors est.*

Qui sibi fingit petulcum, is nunquam non miser vivit. Nihil igitur huic aptius, quam mors; quandoquidem non potest jucundè vivere. *Suspictus*, hic accipitur active pro suspiciose.

Hugopitas erga servos. XLIV.

Cum fueris servos proprios mercatus in usus,
Et famulos dicas; homines ramen esse memento.

Sic utare servis tuis, licet empris, ut in meminēris homines esse non. pecudes: quod empti sunt, fortunæ fuit; quod homines sunt, in hoc tibi sunt patres.

Occasionem rei commodæ ne prætermittas. XLV.

Quamprimum rapienda tibi est occasio prima:

~~Caquo~~ Ne rursus queras, qua jam neglexerū ante.

Occasio, quam ante dixit frontem habere capillaram, statim est arripienda: nè si se subduxerit, frustra queras postea quam prius contempseras.

Non luctandum de repentina obitu. XLVI.

Morte repentina noli gaudere malorum:

Felices obeunt, quorum sine criminis visa est.

Si mali subito moriantur, dolendum magis est, quam gaudendum. Gaudendum potius in morte honorum, quorum mors felix est. Vel sic. Si videris malos subito tolli, noli gaudere. Contingit idem bonis & innocentibus, ut intelligas hoc casu accidere, non vindicta numinis.

Pauper simulacrum viteramicum. XLVII.

Cum conjux tibi sit, nec res, & fama labore;

Vitandum ducas inimicum nomen amici.

Si pauper habueris uxorem quæ laboret famam, hoc est, de qua homines male loquuntur, (ducas) id est, existimes nomen amici vitandum esse ute pote inimicum famæ tuæ: videberis enim prostituere uxorem hoc prætertu, & hoc nomine divites pauperum uxores capiant. Tametsi potest & alius esse sensus, nimirum hic: Si tibi sit uxor retis laura famaque secundâ noli te dare in familiaritatem potentum, nè quid labis uxori tibique contrahas.

Junge studium. XLVIII.

Cum tibi contingat studio cognoscere multis.

Fac discas multa, & vites necesse doceri.

Quo plus didiceris hoc plura stude cognoscere, nè videaris indocilis ullius rei.

Brevitas

DICTA SAPIENTUM. 37

Brevitas memorie amica. XLIX.

Miraris verbis nudis me scribere versus?

Hos brevitatis eni*m* ecce conjugere binos.

Sententias nudis verbis explicanda est: melius enim meminimus quae brevia sunt: Idcirco nudis verbis singularia praecepta singulis Dittichis complecti voluit, ut aperior esset & brevior. Thomas Hearnus 1692

Thomas Hearnus abegit

DICTA SAPIENTUM, E GRÆCIS

ut habentur, à nescio quo Græculo utcunq;

collecta, vel confusa potius, Erasmo Interprete.

Periantri Corinthis.

O Mnibus placero.

Periculosa temeritas.

Semper voluptates sunt mortales; honores autem immortales.

Amicis adversa fortuna uertentibus idem esto.

Lucrum turpe res pessima.

Infortunium tuum celato, ne voluptate afficias inimicos.

Veritati adhaereo.

Violentiam oderis.

Voluptati tempera.

Pietatem sectare.

A vitiis abstine.

Supplicibus misericors esto.

Sapientum utere consuetudine.

Bonos in pretio habeto.

Proibitum fugito.

Ea facito quorum non possis poenitere.

Quod iuslum est imitare.

Bene meritos honora.

Calumniam oderis.

Cum erraris, muta consilium.

Omnibus te ipsum praebe.

Magistratus metue.

Quicquid promiseris facito.

Age que justa sunt.

Principibus cede.

A jurejurando abstine.

Laudato honesta.

Beneficium repende.

Bona res quies.

Liberos institue.

Litem oderis.

Audi que ad te pertinent.

Responde in tempore.

Nec cui invideas.

Oculos moderare.

C 4

Spem

Spem fove.

Affabilius erit.

Dumur nam amicitiam custodi.

Concordiam sectare.

Ne loquaris ad gloriam.

Ne tempori credideris.

Ne quavis de re doleas.

Seniorem reverere.

Parcito tanquam immortalis.

Sperato tanquam mortalis.

Ne efferas gloriā.

Cede magnis.

Mortalia cogita.

Ne prior injuriam facias.

Mortuum ne rodito.

Consule in culpa te.

Te ipsum ne negligas.

Mortem oppete pro patriā.

Ex ingenuis liberos crea.

Arcanum cela.

Opportunitatem expecta.

Largire cum utilitate.

Dolorem fuges.

Amicis utere.

Delecta amicos;

Bianus.

In speculo te ipsum contempnare, & si formosus apparabis, age quæ deceant formam: si deformis, quod in facie minus est, id mortum pensato pulchritudine.

De numine ne male loquare, quid sit autem susculta.

Audito multa, loquere pauca,

Priùs intellige, & deinde ad opus accede.

Ne ob divitias laudaris virum indignum.

Persuasione cape, non vi.

Compara in adolescentiā quidem modestiam, in senectute vero sapientiam.

Histaci Mitylenai.

Quæ facturus es, ea ne prædixeris: frustratus enim rideberis.

Depositum reddē.

A familiaribus in minutis rebus læsus feras.

Amico ne maledixeris.

Uxori dominare.

Quæ feceris parentibus, eadem a liberis expecta.

Delidiosus nè esto.

Ne contendere cum parentibus etiam si justa dixeris.

Ne geras imperium priusquam parere didiceris.

Infortunatum ne irriteris.

Quæ fieri non possunt, cave ne concupiscas.

Ne festinaveris loqui.

Nolce te ipsum.

Ante

Ante omnia generare nū-
men.
Parentes reverere.
Voluptatem coerce.
Inimicum nē putas amicum.
Inter amicos nē sis iudex.
Nē lingua præcurrat men-
tem.

Legibus pare.
Ne quid nimis.
Auditō libentur.
Inimicitiam solve.
Uxorem ducito ex æquali-
bus : ne si ex dictioribus
duxeris, dominos tibi pa-
res, non affines.

Cleobuli Lindii.

Nē sis unquam elatus.
Libros revolve.
Justē judicato.
A maledicentia temerato.
Parentes patientia vince.
Inferiorem ne rejicias.
Ne teipsum præcipites in
crimen.
Res amici diligas, & perinde
serves ut tuas.
Quod oderis, alteri ne fece-
ris.
Ne cui miniteris : est enim
muliebre.
Citiū ad infortunatos ami-
cos quam fortunatos pro-

fici scere.
Lapis auri iudex : surum
hominum.
Mendax calumnia vitam
corrumpit.
Mendaces odit quisquis
prudens ac sapiens.
Domus curam age.
Liberos tibi charissimos
erudi.
Bonis benefacito.
Suspicionem abjicito.
Beneficii accepti memento,
Aliena ne concupiscas.
Voto nihil pretiosius.

Chilonis Lacedæmonii.

Nosce teipsum.
Temperantiam exerce.
Tempori pare.
Multitudini place.
Moribus probatus esto.
Oderis calumnias.

Ne cui invideas mortalis.
Turpia fuge.
Justē rem pare.
Sapientiā utere.
Ne quid suspiceris.
Ne fueris onerosus,
Atheniensis.
Veritatem sustineto.
Legibus parero.

Solenis

Deum cole.
Amicis succurre.

Ira

40 DICTA SAPIENTUM.

Iracundiz moderare.

Malos odio prosecutio.

Parentes reverere.

Neminem invidito.

Nè jurato.

Cogita quod justum est.

Virtutem laudato.

Thales Milesi.

Principem honora.

Similis tui sis.

Quod adest boni consulito.

Gloriam sectare.

Pacem dilige.

Susurtonem ex zelibus ejice.

Amicos profero.

Nemini promittito.

A vitiis abstineto.

Vitz curam age.

Laudatus esto apud omnes.

DICTA SAPIENTUM EX

AULONI Carmino, atq; in his extrema sententia ferè semper est gemina,
& Disticho comprehenditur.

Periandri, Carmino Phaleucio.

Unquam discrepat utile à decoro.

*Id est, nihil utile quod non est honestum,
Plus est sollicitus, magis beatus.*

Id est, quo quisque dicitor, hoc magis sollicitus vivit.

Mortem optare malum, timere pejus.

*Miser est, qui rædio vita mortem optat : sed miserior,
qui semper timeat mortem.*

Faxis ne libeat quod est necesse.

Quod necesse est facere, fac ut libenter facias.

Multis terrible, caueto multis.

Quem multi timent, is multos timet necesse est.

Si fortuna juvat, cæveto tolli.

Si fortuna tonat, cæveto mergi.

*Nè exollaris fortunæ prosperitate : In rebus adversis
nè frangaris animo.*

Bi-

DICTA SAPIENTUM. 41

Bianus, Carmine Heroico.

Quoniam summa boni? *Mentis que sibi conscientia redi.*
Id est quid optimum? *Anima bene sibi conscientius.*
Pernicies homini qua maxima? *Solus homo aliter.*

Id est, homini maxima pernicies est ab homine.
Quis dives? *Qui nil cupiat.* *Quis pauper?* *Avarus.*

Dives est, non qui multa possidet, sed qui sua forte contentus est. *Avarus omnis pauper est, qui, quod habet, non habet.*

Quae dos matronis pulcherrima? *Vita pudica.*
Mulier, etiam pauper, indotata non est, si casta est.

Quae cessa est? *De quā mentiri fama vereatur.*
Casta non est, de quā fama turpiter loquitur.

Quod prudentis opus? *Cum possit, nolle nocere.*

Quod stulto proprium? *Non posse & velle nocere.*

Proprium prudentis est, etiam cum possit, nolle tamen ulcisci. *Malus, etiam cum non possit, optat tamen ludebit.*

Pintaci, Carmine Iambico Trimetro.

Lequi ignorabit, qui tacere ne seicit.
Siquidem est artis, recte tacere, & recte loqui.

Bono probari malo, quam multis malis.

Non refert quād multi laudent te sed quales: nam ab improbis laudari, vituperari est.

Demens superbis invidet felicibus.

Stultitia est cruciari felicitate malorum, quasi in vulgaribus bonis sic sita felicitas.

Demens dolorem ridet infelictum.

Æquè stultum est gaudere calamitate malorum, quasi non & ante fuerint infelices.

Pareto legi quisquis legem sanxeris.

Quod aliis præscriperis, ipse servato.

Plures amicos res secundā compares.

Paucos amicos rebus adversis probes.

Prospera fortuna conciliat multos amicos: at reflissimē fortunā pauci manent, sed sinceri.

Cle-

42 DICTA SAPIENTUM.

CLEOBULI, Carmine Asclepiadeo.

Quanto plus liberas, tanto libera mineras.
Quo potentior es, hoc magis cave ne quid pecces :
& quo plus tibi permittunt homines ob principatum, hoc
ipse minus permittas tibi.

Fortuna inuidia est immeritus miser.

Cum bonis male est, fortunæ imputatur, cum ea sape
magnatum sit culpa.

Felix criminibus nullus erit diu.

Felicitas malo parte non est diuturna.

Ignoscet alii multa, nihil tibi.

In alios lenis esto, in teipsum severus.

Parcis quisque bonis, prodere vult bonos.

Qui bonos viros tradit in manus bonorum, is servat,
non perdit quos prodir. Quanquam iuspicor legendum.
Parcis quisque bonis, perdere vult malos.

Ut sit sensus, Qui malos ac nocentes afficit suppicio, is
misericetur bonorum & innocentium, quos ab horum vio-
lentia liberat. Et (quisque) positum est pro (quisquis).
Majorum meritis gloria non datur :
Turpis saepe datur fama minoribus.

Laus parentum non tribuitur posteris : ut probra paren-
tum saepe objiciuntur liberis.

CHILONIS, CARMINE CHORI-
ambico, ex Choriambis tribus & Amphi-
bracho, videatur Soradicum,

Olo minor me timeat, despiciatque major.

Sic est moderanda vitæ ratio, ut nec in-
terioribus sis formidini, quod est tyranni-
cum ; nec superioribus contemptui, quod
est abjectæ fortunæ.

Vive memori mortuus, immemori us sis salutis.

Sic fuge turpia quasi hodie moriturus : Sic cura hone-
sta studia, quasi semper victurus. Quanquam hic versus
depravatus est, iuspicor ita legendum.

Vive

DICTA SAPIENTUM. 43

Vive memor mortis, ut sis memor & salutis. Aut sic:

Vive memor moris, nè sis immemor & salutis.

Tristia cuncta exsuperes, aut animo, aut amico.

In rebus adverbis, aut amici consuetudine pelle mero-rem, aut animo te sustine.

Tu bene si quid facias, non meminisse fas est.

Benefacta tua prædicent alii.

Grata senectus homini, quæ parilis juventus:

Illa juventus gravior, quæ similis senectæ.

Florida senectus simillima est adolescentia: morosa
juventus simillima est senectuti.

S O L O N S, Carmine Trochaico.

Dico tunc vitam beatam, sata cùm peracta sunt.

Nemo beatus, nisi qui feliciter diem obierit.

Par pari jugato conjux & dissides, quod impar est.

Firmissima est amicitia quæ inter pares colitur.

Non erunt honores unquam fortuiti munerib.

Honos verus virtutis est præmium, non munus fortunæ.

Clam coarguas propinquum, sed placidam laudaveris.

Amicum laudato palam, sed errantem occulte corripe.

Pulchrius multò parari, quam creari nobilem.

Clarior est nobilitas quam ipse tuis virtutibus parat-

ris, quam quæ ex majorum imaginibus contigit.

Certa si decreta fors est, quid cavere proderis?

Sive sunt incerta cuncta, quid timere proderis?

Si fatum vicari non potest, quid prodest præscire? si in-

certum, stultum est timere quod ad eventurum sit nescias.

T H A L E T I S, versu Pentametrio.

Turpe quid ausurus, te sine teste time.

Quod apud alium pudet facere, nè solus quidem

ausus facere, veluti teipso teste.

Vita perit, mortis gloria non moritur.

Etiam post mortem vivit gloria beneficiorum.

Quod facturus eris, dicere susculeris.

Sic, si quid est in animo facere, nè quis impediat.

Crux

Crux est, si meus, vincere quod acques.

*Auger tibi molestiam, qui timet, quod vitari non potest.
Cum verè obsurgas, sic intrice feras.*

*Prestat verè carpi ab inimico, quam falsò laudari ab
amico.*

*Nil nimium, satis est, ne sis & hoc nimium.
Nè quid nimis: nā modus omnibus in rebus est opimus.*

*Sequuntur Mimi Publiani ab Erasmo
castigati & elucidati.*

ERASMUS ROTERO D. Lectori S.D.

*I*N hos depravatissime scriptos reperti commenta-
riolos, longè prodigiosiores quam in Caronem,
qui neque cælum neque terram attingerent, & ta-
men accurassimè depictos, ceu rem sacram, O
sæculum illud infelix! Sunt plerique Genarii Iam-
bici, sed Latina comœdia libertatem non fugien-
tes: si quod diuersum genus inciderit, annotabim-
us. Ceterum qui scrire volet à quam portentosis
mendis hos Mimos vindicaverimus, is conferat
cum iis quos ante nostram editionem habebant vul-
gati codices, Vale Lector, & fruere,

Lienum est omne, quicquid operando euenit.

*Sensus est, id quod nostro studio para-
tur verè nostrum est: quod votis contin-
git alienum est: nempe quod fortuna pos-
sit eripere.*

Ab alio expelles, alteri quod feceris.

Qualis fueris in alios, tales alii futuri sunt in te.

Animus

Animus vereri qui scit, sit tuus aggredi.

Qui intelligit periculum, si novit cavere periculum : temeritas autem periculosè rem aggreditur, quia nescit timere.

Auxilia humilia, firma consensu facit. Concordia fortia facit, etiam que sunt imbecilla : contra, discordia maximas opes debilitat.

Amor animi arbitrio sumitur, non ponitur.

Nobis in manu est, non incipere amare : ubi cooperis, jam illi servus es ; nec potes excutere cum velis.

Aut amat, aut odit mulier : nihil est servum.

Mulier nimis est vehemens in utramque partem ; animal affectibus obnoxium. Quoniam hujusmodi viros etiam non paucos reperias, nimis in utramque partem vehementes.

Ad tristem partem strenua suspicio.

Qui parum sunt felices, magis libertam suspicione. Vel

fie. Suspicio plerumque venit in partem deteriorem.

Srena hic tritam ac propensam significat.

Ames parentem, si aquis est : si aliter, seras.

Bonum parentem ama : difficulter voleris, vel ob hoc, quia pater est. Agnes dixit, pro commode & humano,

Afficere oportet, quod possit deperire,

Serva quod nolis perire : Oculos autem, hoc est, praesentia domini, optimus rei custos.

Amici vitia si seras, facis tua.

Tibi imputabitur quicquid peccat amicus, cum non admones.

Aliena homini ingenuo acerba est servitus.

Aliis servire, durum est ei qui liber sit natus, & aliis imperare solitus.

Absentem ladis, cum ebrio qui litigat.

Mens enim ebrii non adest, cum quâ loquendum est :

Itaque perinde est ac si non adesset ipse.

Amans iratus multa menititur sibi.

Multa enim constituit in animo, que non præstat postea.

Egone illam, quæ me : quæ illum ?

Avarus

Averus ipse miseria causa est sua.

Nam iuā sponte & volens pauper est.

Amans quid cupias facit; quid sapiat, non videt.

Amans sine judicio cupit, nec expendit salubre sit an perniciosum id quod cupit.

Amans quid sufficiatur vigilans somniat.

Qui amant, ipsi sibi omnia singunt; & inani spe sibi blandiuntur.

Ad calamitatem quilibet rumor vales.

Tristia facile sparguntur in vulgo; quae recta sunt & honesta, vix creduntur.

Amor extorquenti non potest, clabi potest.

Amor non potest subito vique expelli, sed paulatim potest clabi.

Ab amante lacrymis redimas iracundiam.

Amans iratus lacrymis placatur.

Apercē mala cūm est mulier, tum demum est bona.

Fucatum & fraudulentum animal est mulier, & que minimè noxia cūm palam est mala. Indicat null a esse bonum.

Avarum facile capias, ubi non sis idem.

Avarum non potest ferre avarus. Vel, facile fallas avarum, nisi sis idem quod ille est, id est, avarus & ipse.

Amare & sapere vix Deo conceditur.

Non est ejusdem amare & sanx mentis esse. Perinde quasi velis cum ratione insanire, quemadmodum habet Terentius.

Avarus nisi cūm moritur, nihil restat facit.

Etenim cūm moritur, tum demum permittit alios suis opibus frui.

Astutus dum celatur, se atas indicat.

Senectus celari non potest. Nisi fortè sic legendum est;

Astutus dum celatur, se atas indicat. Tempus enim aperit omnia.

Averus damno fortius quam sapiens docet.

Sapiens non cruciatur damnis rerum, sed is qui magni facit pecuniam.

Avaro

Avaro quid multe optes, nisi se vitas diu?

Proptere quod miserim vivat. Summum igitur malum optar avaro, qui optat dulcissim vitam.

Animo dolenti nibil optaret credere.

Quam diu doles, ne quid tibi ipsi fidas; nihil enim sani suader dolor: expecta donec residat regitudo, tum statue quid velis loqui tui facere.

Alienum nobis, nostrum plus alii placet.

Sux quinque lortis peccaret. Allenz miratur verbis duntaxat; ceterum si ad reu ventum sit, pauci velint cum aliis communare.

Amare juveni fructus est, crimen seni.

Amor voluptas est in juvene; seclus in sene, non voluptas.

Anus eum ludit, moris delictus facit.

Anum vicinam morti non decet lulus; videtur enim mortem delectare velle.

Amoris vulnus sanat idem qui sanat, facit.

Desiderii vulnus sanat idem qui facit, si sui copiam facit. Allusio ad Telephi fabulam.

Ad paenitendum properat, eind qui judicat.

Nè statim pronuncies: nam præcipitati judicij sepe paenitet.

Amicos res opima parant, adversa probant.

Et hoc carmen de peccatum est forte sic legendum: Amicum optimares parant, aviles probant. Secunda fortuna conciliat amicos, adversa explorat, facti sint an veri.

Aleator quando in arie est melior, sancto est nequier.

Hoc est carmen Trochaicum. In mala re quo magis excellis, tanto sceleratior es: veluti miles quo melior est, hoc vir nequier.

Arcum fastidio frangit, animum remissio.

Arcus frangitur, si nimium tenetas. Animi vires augentur exercitatione, otio franguntur.

Bis est gratum, quod opus est, iulerò si offeras.

Beneficium precibus extorium magnam gratia partem perdidit: si quod ultra oblitum est, id bis gratum.

Beneficium dare qui nescit, iniquitate petat.

Non debet uti beneficiis aliorum, qui ipse negligit beneficium.

Bonum est, fugienda est iste aliena in malo.

Idem Plautus feliciter sapit, qui aliena pericula sapit.

Quid tibi sic fugiendum id diligas non tu malo, sed ex aliorum malis exemplum sumito.

Beneficium accipere, libertatem vendere est.

Feliciter est dare quam accipere : perdit enim libertatem, quisquis utitur alterius beneficio.

Bona nemini bona est, ut non alicui sit mala.

Nulla fortuna secunda est, quæ non alicuius mala contingat.

Bis cuique mori est, alacritate arbitrio mori.

Mortem naturalem sequiore animo ferunt homines, auctoritate gravitas.

Beneficia plura recipit, qui scis reddere.

In gratia nostro plura committit, quos experimus gratios, in his majora consideramus.

Bis peccas, cum peccanti obsequium accommodas.

Nam & illum adjuvas & te ejusdem malefici reum facis.

Bonus animus Iesus gratius muliò irascitur.

Lenius animus cum incandescit, vehementius commovetur.

Bona mors est homini, vita que exsinguit mala.

Miseris mors est operaqua quoque, ut que finem adserat malorum.

Beneficium dendo accipit, qui digno dedit.

Hunc versum nominatio citat Aulus Gellius inter Mimos Publianos.

Blanditiæ, non imperio, sit dulcis Venus.

Jucundum est, cum ex animo quis redamnamur, non cum extorqueretur mulieris obsequium.

Bonus animus nunquam errans obsequium accommodas.

Qui probus est ipse, nunquam alteri peccanti assentetur.

Beneficium se dedisse qui dicit, petis.

Commemoratio beneficij dari est reposcentis gloriam.

Conjunctio animi maxima est cognitio.

Agnoscis

Archis alligat: mutus benevolens, quād affinis sanguinis. Forte versiculus hic ita legendum est.

Benevolū animū munīma est cognitio.

Nam & hoc modo Carmen consistat, ut in hac litera nempe B. reperiatur.

Beneficiū sapientia dare, docere est redire.

Qui sapientia bene meretur de aliquo, is provocat ad gratitudinem quendam pertinaciā beneficiandi.

Bonitatis verba imitari, major malitia est.

Qui malus est & bene loquitur, is plus quam malus est.

Bona opinio homini tutior pecunia est.

Tutius est habere bonam famam, quād divitias.

Bonum, temeritatem suppressum, non extinguitur.

Veritas & iustitia premi possunt ad tempus, sed emer-
gunt postea.

Bis vincit, qui se vincit in victoria.

Qui moderatè utitur victoriā, is vincit, primū hominem, deinde animum.

Benignus etiam dandi causam cogitat.

Qui liberalis est, non expectat ut rogetur, sed ultrò querit occasionem largieendi.

Bis interminatur, qui suis armis perire.

Magistris nobis dolet calamitas, cuius ipsi ministravimus occasionem. Veluti si quis hominem evehat ad magistratum, à quo postea subvertatur.

Bene dormis, qui non sensis quād male dormias.

Cūm abeat sensus mali, nihil est mali. Veluti si quis alesō somnio obrutus, non sentiat incommoditatem strati.

Bonorum crimen est officiosus miser.

Si calamitosus est, qui recte vivit, hoc imputatur virtuti cui dicunt adversari fortunam. Vel sic: Quam eget necessariis vir probus, in desiderio vergit bonorum virorum, qui virtutis non habeant honorem.

Bona fanta in senectute, proprium splendorem obtinet.

Decus recte factorum non potest obscurari: luce enim in ipso pectori, si non respondet opinio populi,

Bene cogitata si excidatur, non occidatur.

*Quod rectè proposueris, etiam si ad tempus excidit, nō
nomo tamen non omnino perit.*

Bene perdit munmas, iudici cùm das nocens.

*Qui corrumpit iudicem pecunia cùm sit nocens, perdit
eum, sed suo bono: proinde bene perdit.
Bonis noces, quisquis pepercit malis.*

*Fit injuria bonis cùm impunitas datur malis. Paucio-
res enim boni futuri sunt, si liceat impunè malos esse.*

Bono iustitiae proxima est severitas.

*Severitas enim est iustitiæ rigidior & exactior, vergens
tamen ad clementiam.*

Bonum apud virum cito moritur iracundia.

*Apud malos viros ira tardissimè senescit; apud bonos,
cito.*

Bona surpitudo est, qua periculum indicat.

*Aut sic: Qua periculum vindicas. Satiūs est pudere,
quām pigere: pudor utilis est, per quem artemur ab his
qua periculosè fecerimus.*

Bona comparas praefidia misericordia.

*In alios misericors, meretur ut in ipsum faventes fint
alii, si quid adversi acciderit.*

Bonarum rerum consuetudo pessima est.

*Vilescit quod consuetum esse ceperit. Bonis rebus nihil
debet esse charius. Charum est autem, quod rarum est.
Beneficium dignis ubi dar, omnes obligas.*

*Virtuti enim datur, non homini. Et tuo beneficio bonus
in ceteros omnes uititur.*

Crudelis in re adversa est objurgatio.

*Consolandus est amicus, non objurgandus, in rebus
afflictis.*

Cavendi nulla est dimisenda occasio.

*Nunquam fatigari caveris. Aliquando nocendi est omit-
tenda occasio, cavendi nunquam.*

Cui semper dederis, ubi negas, rapere imperas.

*Qui ad sueverit semper accipere, is putat jam sibi de-
beri quod datur, adeo ut si negaris, paratus sit eripere vi.
Hoc ad magasines peculiosiores attinet.*

Crudelem

MIAMI PUBLIANI.

31

Crudelem medicum ingeprorans ager facit.

Egroti intemperantia facit, ut medicus cogatur ad du-
riora remedia descendere, nempe sectionem, aut ulti-
nem, & similia.

Cujus mortem amici expectant, viham oderunt.

Eius vita fuerit invita oportet, cuius amici mortem op-
tant.

Cum inimico nemo in gratiam citò redit.

Non est statim fidendum inimico. Facile dissolvitur
benevolentia, et non facile forcatur. Et ira omnium tar-
dissime senescit.

Citiùs venit periculum quod contemnuntur.

Magis nocet periculum his qui negligunt, quam qui
cavent.

Casus virum matrona parando impetas.

Pudica uxor hoc imperat obsequio suo, ut quicquid re-
lit, faciat maritus, & magis imperat cum obsequitur,
quam cum exigit.

Cito ignominia superbit gloria.

Arrogantium semper sequitur infamia; & qui insol-
lentur velut gloria, incidit in ignominiam.

Consiliorum melius vincas quam iracundia.

Ira præceps est, prudentia sedata. Hac cirius efficies
que voles, quam violentia & ferocia.

Civis dolori remedium est patientis.

Omnis dolor lenitur patientia. Alia aliis malis sunt
remedias, ut patientia commune est malorum omnium

lenimentum.

Cum vicia profundi, peccat qui recte facit.

Cum expeditat esse malos, tum nocet esse bonos. Et
cum præmium est malefactis, tum benefactis pena est.

Convenit est levius quam stultitiam percussi.

Satius est contemni ob virtutem, quam stultum quid
agere.

Comes facundus in via pro vehiculo est.

Et hic versus citatur ab Aulo Gellio. Jucundus confa-
bulator facit, ut non sentias viæ tedium, perinde ac si

vehiculo portaris.

Cuid improborum leuis in punitio cadit?

Non est diurna maiorum felicitas.

Crimi rei quis uite, qui mortem apparet.

Videtur accusare vitam suam, qui impudicum appetit.

Cui plu licet quam per eum, plus uito quam dies.

Hunc vesiculum adscripti ex Gallia. Qui plu permis-

tatur quam equum est, is plus sibi sumit quam oportet.

Hoc convenit in syrenis & axores.

Damnum, est aburgere, cum auxilio est epuris non nobis.

Cum amicus afflitus eget auxilio, cum aburgere non

est officiosum, sed damnare est. Primum existendus est

calamitati, postea aburgandus, quod finis cuique in cam in-

ciderit.

Discipulus est prioris posterior dies.

Quotidianā rerum experientia sedimur prudentiores.

Divagandum est bellum, ut uires ederis.

Qui in aggrediendo nimium prosperant, aliquando tar-

didi conficiunt. Mora in apparando non dispendum est,

sed lucrum ad negotium citio conficiendum.

Dineris maledicta cuncta, quum ingratis hominem dixeris.

Ingratitudo omnia vita in se complectitur, nullum i-

gitur convitum dicti potest consumellosum. Verius est

trochaeos.

De inimico ne loquere malum, si engises.

Si cogites nocere inimico, caye loquaris male; cavebit

enim ille: Scelum est igitur maledicere. Nam si amicus

est, inique facis: si inimicus, minus illi nocebis.

Deliberare utilia, mora suffissima est.

Tutissimum est esse lenitas consultationes. Nam praci-

pitata consilia plerumque sunt insuspiciata.

Dolor decessit, ubi quo crescat, non habet.

Quum malum venerit ad summum, cum nescie est us-

fiat remissus.

Dediscere fieri seminam, est mendacium.

Id est, si remina nuncquam hoc dediscet.

Discordia sit obierit concordia.

Amantium ipse amoris sed integratio est.

Deliberandum est diu, quod si agendum est sciendi.

De quo non potes nisi semel respondere, veluti de matrimonio, de sacerdotio, de hoc diu deliberandum est, prius quam agrediaris.

Dificilem spem tuam habere ab criminis.

Nè facile credas accusanti quempiam.

Dura vita grata est, mortis conditio optima est.

Tum optimum est mori, cum adhuc dulce est vivere.

Promissa appellandum est, cum mala fama lucrum.

Iucundum cum iustitia fama, damnatum est, non lucrum.

Dux in confusione posita est virtus militum.

Frustrè sunt fortæ milites, nè dux prudenciam negantur.

Dies quidam dura, tamen; vita rapido venit,

Quod subito contingit, subito solet auferre fortuna.

Fortasse (timet) legendum, pro (timet) dicit.

Dismissum, quod nescitur, non existitur.

Non est damnum quod non sensis, non est misere quod non vides.

Etiam innocentes cogit mensura doloris, non modo misericordia.

In tormentis sepe menahantur innocentes, ad amputacionem cruciatu.

Etiam peccatorum nullus praestans fidem unum in tebus alii.

Adeo seruanda est fides, maxime omnis in tebus alii quando perit.

Etiam celeritas in desiderio mors est.

Cupienti etiam festinatio videatur mors.

Ex virtute appetit sapientia emundat suum.

Ex alienis erratis sapiens colligit, quid sit sibi cavendum.

Et deest & superest mysterio cogitatio.

Doest, quis non vident, quo pacto possint mederi malis: & superest, quis intelligunt, quod debuerint caveri, sed sero.

Etiam oblivisci, quod scilicet interdum expedit.

Quedam huiusmodi sunt, ut sine dediscenda. Legi poterat quod sis, ut sit sensus, Expediit aliquoties meminisse magis, quid praesens tempus sit, res postuleret, quam tua dignitas.

Ez bonorum quæsinis salta feruntur eis Deo.

Studium lucis facit, ut felicitas credat illa. Dic quod
sicut est: Aut (ex quaestio) id est queramque: Nam illi
impunit, si cum audientia socii eis dissenseret ab opinione
Effugere cupiditatem, regnum est vincere. Vincere futurum
Vincere avaritiam sed iram, plus vero quam regnum.
Exuli ubi quisque dominus est, sive sepulchro, sive amicorum.
Opinor ita legendum: non autem alio modo
Cui quisque dominus est, sive sepulchro, est mortuus.

Id est, Exul qui dissenseret haberet dominum, perinde est vi-
mortuus inseparatus, nec cuius est sepulchrum et exitum
enim mors est: civilitate utique non intelligitur, nec in mortuorum
Estas qui faciunt, quibus habentur utrumque mundum et hunc.

Nolunt sibi fieri injuriam nec illi qui faciunt difficiuntur.
Eripere se hominem, non dare in se decessum. Quid hoc?

Ira quo non est danda occasio nocendi, sed postea vidi-
mendo.

Se denegare patria, exilium est patri.

Sic enim versiculum: **Hunc annos vivimus.** Qui latet: sed
non versatur in republica; in fidei sponsore exiliatur: sed
Etiam capillum tuum habes umbram suam.

Nihil est tam minimum, quod non possit aliiquid. Etiam
Exiquum miserrimum usque pars minima factum est obstat.

Miserrimum est consenseretur metu iniquum quod nondum
advenerit.

Etiam hosti est iniquus, qui habet in crux tuum pectora.

Qui sequitur quod dicit fides, non quod dolor, in etiam
hostibus erit iniquus.

Excelsis multo facilius tuum nocet.

Ex alto cadentibus periculosis est, nec facilior rupe:
Ita periculosis deinceps ex alta somnis.

Fidem qui perdit, quod se servis in reliquum?

Qui perdit pecuniam habet in quod se servet: qui fa-
dem, nihil habet, in quod se servet, bonum in nihil.

Fortuna cum blanditus, cayratum vultus.

Irridetur fortunus, cum blanda est; Ita cum maxime
habenda est suspecta, cum maxime prospera est.

Fortunam cisis repetit, quadrupliciter.

Diffl-

Difficilimum est accipere fojumam, ne mutetur: & major virtus tueri portat quam parare.

Formosa facies, muta commendatio est.

Favetur enim formositas, etiam si nihil dicant.

Frustra rogatur, qui misericordia non posset.

Qui non posset mollescere precibus, quid opus est hunc regare.

Fram est accipere quod non possis reddere.

Dolus est accipere beneficium a quoquam, cui non possis tantundem reddere.

Fortuna, nimis quem fuerit, fluctum facit.

Magnus felicitatis comites, sunt stultitia & arrogancia.

Facetus faciem, qui judicium fugit.

Qui decrebat judicium, indicat sibi male consilium esse.

Felix improbitas, optimorum est calamitas.

Quoties fortuna favet improbis, hoc sit calamitate, & malo optimorum.

Feras, non culpos, quod vitam non posse.

Hic iversus nominatim citatur a Gellio. Quod mutari corrigique non posset, id tacite ferendum est, non vituperandum.

Futura pugnant, ut se superari fixant.

Sic instanti futura mala, ut tamen vinci vitare possint prudentia.

Furor fit, laſa septis patiens.

Et hoc carmen citatur a Gellio. Lenes cum superius provocantur, tandem irritati gravius irascuntur; quis tardius & serius commovenetur.

Filia eis ad naturam redierint suam.

Simulata non diu durant. Et juxta Flaccum.

Naturam expellas furca, tamen usq; recurret.

Ordo cupinis inversus est.

Citid ad naturam filia redierint suam.

Filium qui perdit, nihil potest ultra perdere.

Omnia perdidit, qui fidem perdidit.

Facilius animi ad partem stultitia rapit.

Facile

50. MAMMI PUS LYANI.

Facile adducitur ad viciam, qui faciliter animoque. Micle
ille Terentianus, qui ab facilitatem sextagenaria novus
factus est maritus.

Vides ut anima, unde abit, nunquam ad redit.

Ut vita semel amissa, nunquam revertitur; sic nec fa-
des iusta illud. Qui semel incurra, nunquam bonus pater-
familias.

Fides vero unquam perdit, nisi qui non habet.

Pecuniam non perdit, nisi qui habuit. At fidem si dici-
tur perdidisse qui non habuit, id est qui perfidus fuit.

Fortuna obesse nulli contumia est semel.

Nullum malum venit sine incurso alterius mali.

Fulmen est, ubi cum potestate habitas, inaudita.

Marsus est Trochaicus: potens cum irascitur, salminat;
non irascitur.

Frustra cum ad senectatem ventum est repetere sperniam.

Et hic Trochaicus est: non licet rejuvenescere.

Proinde seni tractanda sunt senilia.

Falsum maledictum, malevolum mendacium est.

Quicquid visatur & mentitur, is maliciose mensur.

Femine matutinam regere, diffidare est omnium.

Omnis desperant se posse regere mulieris ingenium,

Per difficultia, ut facilius levius ferat,

Exerce te rebus difficultioribus, ut alia faciliter feras.

Fortuna nulli plus quam confitum valet.

Confitum plus efficit, quam felicitate.

Fortuna ultra est, quia cum splendore, frangitur.

Mirum cum maxime lucet, tuon facillime frangitur.

Ita splendidissima fortuna minime durabilis est.

Feras quod latit, ut quod prodest, perfectas.

Ut potius commode, feras incommodum.

Facit gratum sursum, quam nema videt.

Fortuna facit invidiosum, nisi latet. Ergo dispu-

landa est.

Frugalitas miseria est numeris beat.

Hunc versum addidit en Gellio. Esse frugalem, rumor

quidem bonus est, sed infelix & parum vigilans laudatur,

qui

qui proficit magis placet. Nisi misericordiam accipere pro penuria sive inopia. Nam cum erit sensus: qui laudatur frugalitas, is non laudatur. Tertius sensus argutissimus est: frugalitas est pars monie pietatum, sed sub honesto laudatoque nomine: sub nomine sensus huius.

Grave prajudicium est, quod judicium non habet.

Post prajudicia sequuntur judicia, in quibus exceptuntur prajudicia. Arguere est illud prajudicium, quod non sequitur aliud judicium, sed ipsum. Judicis docere est, veluti si princeps per se ferat animum inimicum in exemplum; nullus est judex qui secus auctoritate judicaret.

Gravissima est probi hominis trucundia.

Vir bonus ut crudior est ad ipsam, ita gravius irascitur, si vilta sit illius bonitas.

Gravis animi pena est, quem post factum punies.

Magnam poenam dedit, quem peccator factum est.

Gravis animi dubium non habet sententiam.

Vir cunctans certe habet certitatem, dumque iuxta

Grave est malum omne, quod sub aspectu latet.

Malum illud est inmedicabile, quod praeceperit bona res personaecum est. Nam hic aspectum vocat personam.

Gravius nocet, quodcunque imprium accidit.

Nova mala graviter dolent.

Gravior inimici, qui latet sub pessore.

Affectus videretur maxime nocere homini: at is latet sub pectore, nec potest excutiri.

Gravissimum est imprium confuetudinis.

Confuetudo plane tyrannidem quandam obceinet in rebus humanis, adeo ut stultissima quaque, si semel inleverint, revelli non possint.

Grave crimen, etiam cum dissum est leviter, mori.

Veluti si quis apud Anglos, vel joco vocet aliquem proditorem, non caret periculo, ob odium criminis.

Heu quam difficile est gloria custodia?

Fama honesta facilissime contaminatur; & difficilis est eam tueri, quam parare.

Homo extra corpus est suum, cum irascitur.

Non

Non est apud se, quisquis irascitur. Raspoder illi suus periori?

Hoc quoniam est timendum, quicunque mori tutum putas?

Qui mortem contemnit, is vellementer est timendum; propterea quod alieno vita dominus est, quisquis suus contempnor est.

Homo, qui in bramine calamitosus est misericors, meminist suis.

Intelligit enim sibi posse accidere, ut sit opus auxilio;

Versus est Trochaicus.

Honestus est turpitudine praे bonâ causâ mori.

Gloriosa est infamia, viciam impendere iustitia. Et hunc Trochaicus est.

Habes in adversis auxilia, qui in secundis commodes.

Et hic Trochaicus est. Qui cum felicitate agit, aliis subvenit, huic alii subveniunt in rebus adversis.

Hoc quoniam miserum est credi ab illo, de quo non possis queri!

Et hic Trochaicus est. Durum est iædi vel ab amico, vel à potente; quod queri de altero non est honestum, de altero non est tutum.

Hominem experiri multa, paupertas jubes.

Paupertas ingeniosa est, & artium repetetrix. Et ingenuum mala saepe movent, iuxta Nasonem.

Hoc dolor quoniam miser est, qui in tormentis vixit non habebit.

Et hic Trochaicus est. In tormentis verum exquiritur;

ne quidem ita torquentur, ne non audire verum dicero, sci-

entes quid velit taceri, qui torqueret.

Hoc quoniam penitenda incurrit homines, vivendo diu!

In longa vita multa accidentia quae nolis. Hic quoque

Trochaicus est.

Habes suum venenum blanda oratio.

Insidiosa est blandiloquentia, & mellitum venenum,

Homo taliter moritur, quories amissis suis.

Orbitas moes quedam est,

Homo semper in se sa aliud scribi, in alterum aliud cogitas.

Hic est Iambicus Tetrameter. Nemo non est dissimula-

tator.

Honestus rumor, alterum est patrimonium.

Tan-

Tantundem seru valet honesta fama, quantum patrimoniū.

Homo nescit, si dolore fortunam invenis.

Non sentitur dolor, quo patratur aliquid commodū.

Honestus servis, qui succumbis tempori.

Honestum est servire tempori, & cedere fortune ad tempus.

Homo vota commodatus, non donas est.

Vita datur ad tempus, ut qui dedit, exigit suo jure quandomcunque velit.

Heredem seru, utilium est quād querere.

Quidam codices habent, seru, pro scire. Satiūs est certe qualemcumque heredem, quād nullum habere.

Si legas scire, sensus est, Præstat habere liberos, quibus tua relinquis, quād circumspicere alienos, quibus tua relinquis.

Heredis stem sub personā risus est.

Hic quoque versus citatur à Gellio. Fletus heredis est risus personatus, id est, dissimilatus: gaudet enim etiam flet.

Habent locum maledicti crebra nuptia.

Vulgaris male sentit de muliere sèpius nuptiā.

Inferior borres quicquid peccas superior.

Quod principes peccant, id recidit in malum plebis.

Inimicum ulcisci, vitam accipere est alteram.

Jucundissima res est vindicta, & velut altera vita. Primum vitam tuerit suam, deinde capit voluptatem ex ultione.

Id agas, nè quis tuo se merito oderit.

Odium effugere non possumus, nè quis nos merito oderit, id cavere possumus.

Invitum cùm retineas, exire incitas.

Qui non cupid manere, hunc quò magis retines, hoc magis cupis abire.

Ingenuitatem ladi, cùm indignum rogas.

Servile est, supplicem esse homini indigno: Læditur igitur ingenuitas.

In avarum eum bonum est, in sa. iustitia. m. lacus.

Nulli benefacit avarus, se vero etiam discruciat custodia rerum suarum.

In opere beneficium tibi dat, qui dat celeriter.

Bis gratum est beneficium, quod statim prompteque datur agenti.

Instructa inopia est in divitiis cupiditas.

Cupere, cum abundet, inopia quendam est ratione expedita, sed instructa & onusta eis quasi dicas, dives inopia.

Innotata culpa, qui peccatum praterit.

Qui dissimulat peccatum, is invitatus ut lucrum peccetur. *Facundum nihil est, nisi quid reficit varietas.*

Nihil tam dulce, quod non parat satietaem, nisi varietate conditatur.

Ingenuitas non recipit consumeliam.

Generosi & ingenui animi est, negligere contumeliam. Aut sic: Generosus animus impatiens est contumelie.

Impunè peccat in eum, qui peccat rarior.

Fortè sic legendum est, impunè peccat, cum quis peccat rarior: Aut, impunè peccat, cum quis peccat rarius.

Ingratuitus unus misericordia intus necet.

Unius hominis ingratitudo facit, ut nec gratis succurratur, cum egeant.

In miseri vita nulla contumelia est.

Hoc carmen varie reperi depravatum; & haud scio an recte divinari: Non videtur contumelia, quam facias in hominem miserum, & infelicem. Nisi sic ravis, in vita miseri contumelia est dicere: id est, contumelie genus est infectari vita hominis miseri, qui magis eget consolacione. *In opere parva desunt, avaritia omnia.*

Seneca citat hujusmodi Publii carmen:

Luxuriz desunt multa, avaritez omnia.

Quoniam hic quoque versus constabit si legas Inopere desunt parva sive pauca: quod ego malim. Multa desiderat pauper ad vitam usum, sed avarus magis eget, qui nec id habet quod haberet. *Zid amicum habeas, posse ut fieri inimicum putes.*

Et

Et hic cicitur à Gellio. Sic anima, tanquam oscurus. Ita confidas amico, ut noster inimicus, non multum possit ludere.

Invidiam ferre, aut fortis, aut, felix potest.

Fortunati negligunt invidiam, vir fortis contemnit.
In amore mendax semper iracundia.

Eadem est sententia, quam anic dixit.

Amans fratres multa mentitur sibi.
Invidia rascis, sed minuta trascitur.

Invidus habet iram suam, sed dissimulatam, & minutam, hoc est de re nihili.

Iratum breviter vites, inimicum diu.

Ira statim subsedit, odium diutinum est. Odit autem quisquis est inimicus. Ab hoc igitur diu cavendum est, imo semper. Hoc ipsum admonet sapiens Hebreus.

Ab hoste reconciliatio cavendum.

Injuriarum remedium est oblitio.

Vindicta non medetur injuriis tibi factis, sed oblio.

Iracundiam qui vincit, hostem superat maximum.

Trochaicus est. Fortissimi est itam suam vincere. Hoc Alexander ille magnus orbis dominator non potuit.

In malo sperare bonum, nisi innocens, nemo salot. Et hoc Trochaicus.

Bona conscientia facit, ut in malis speremus superos auxiliastros.

In vindicando criminosa est celeritas.

Quidam habent, in judicando. Nec sis præcops vel ad

ultionem, vel ad judicandum.

Inimicum quantule humilem, docti est metuere.

Sapientis est, non contemnere hostem quincunqvis humilem : potest enim per occasionem nocere.

In calamitosos risus etiam iuria est.

Miseri si tu exiam offenduntur. Et quibus res sunt manus secundæ, ad suspicionem mali rapiunt etiam casu dictas.

Judex damnatur, cum nocens absolvitur.

Cum absolvitur nocens, tunc judex non innocens sit oporter.

Ignoscere hominem, ubi pudes, cui ignoscitur.

Non

*Non ignoscendum est, nisi patitur fragor.
In rebus dubiis plurima est audacia.*

*Fortè legendum est plurimum, vel plurimi. Multum valet audacia, cùm res est dubia, hoc est, periculosa.
Ille nucus se dannat, quo peccat, dicit.*

*Quisquis admittit scelus illico sibi damnatus est, judice conscientia, etiam si judex nemo pronunciet.
Ita crede amico, nè sit inimicus locutus.*

*Idem dixit antea : Ita amicum habebas, &c.
Avram etiam facinus constitutum putat.*

*Qui irascitur, etiam scelus putat judicio recteque fieri.
Aut, iterum iusti se putat ab eo, qui bene consulit.*

Improbè Neptunum accusas, qui iterum naufragium facit.

Hoc addidit ex Gellio. Qui semel expertus, iterum exponit se periculo, imprudenter accusat fortunam. Est autem & hic Trochaicus Tetrameter.

Locus ignominia est apud indiguum dignior.

Honor commissus indigno, non honestat eum, sed magis dedecost.

Laus ubi nova oritur, etiam vetus admittitur.

Si heretum recte facies, efficies, ut superiori de te famam fidem habeant homines.

Laso doloris remedium inimici dolor.

Sagum malum minus sentit, qui potest ulcisci.

Levis est fortuna : cito reposcis qua dedit.

Fortuna inconstans statim reperit & auferit, si quid dedit.

Lex universa est, qua juber nasci & mori.

Necessitas nascendi ac moriendi, neminem non complectitur.

Lucrum sine danno alterius fieri non posset.

Unius lucrum damnum est alterius. At non item in rebus animi.

Lascivia & laus nunquam habent concordiam.

Intemperantia semper obnoxia est infamiae.

Legem nocens veretur, fortunam innocens.

Innocens tamen non veretur leges, ut nocens ; tamen timet

met fortunam, quæ nonnunquam opprimit innocentem.
Luxuria desumuntur, caritia omnia.

Hunc versum citat Seneca in controversiis. Multis profusor, avarus eget omnibus. Illi multis est opus, qui multum absumit; huic nihil est latiss, cum sit insatiabilis.
Malignos fieri maxime ingratii docent.

Ingrati faciunt, ut qui benigni fuerint, contractius do-
nent. Hos enim malignos vocat, id est, parcos;

Multis minatur, qui uni facis injuriam.

Omnes expectant injuriam ab eo, qui uni fecerit.
Mora omnis odio est, sed facis sapientiam.

Molesta est mora in omni re: tamen ea nos reddit sa-
pientes, ne quid agamus temere aut inconsulto.

Mala causa est, qua requirit misericordiam.

Innocentia non eget misericordiam, sed æquum desiderat
judicem. At cum fiducia rei tota est in misericordia judi-
cis, pessimam habet causam.

Mori est felicis, ante quam mortem invocet.

Ille feliciter moritur, qui tum moritur, dum adhuc ju-
cunda est vita, ac nondum hujus rædio mortem optar.
Quidam codices pro felicis, habent felicius.

Miserum est tacere cogi, quod cupias loqui.

Durum est, cum non licet loqui quod velis; nam illie
multò minus licebit facere quæ velis, si loqui non licet.
Miserrime est fortuna, qua inimico caret.

Felicitas incitat inimicitias: ergo cui nullus invidet, is
miserrimus sit oportet.

Malus est vocandum, qui suæ causæ est bonus.

Qui bene facit commodi sui causæ, is male facit.

Malus, ubi bonum se simulat, tunc est pessimus.

Dissimulata malitia pessima est.

Metus cum venit, rarum habet somnum locum.

Timor abigit somnum. Aut, Non est dormitandum
in periculo.

Mori necesse est, sed non quies volueris.

Aliquando optant mortem homines, cum mori non
possint. At semel duntaxat moriendum, nam à morte non

datur reviviscere: hoc dictum aduersus eos qui quoties accidit aliquid in vita molesti, mortem optant, quasi licet reviviscere.

Male geritur, quicquid geritur fortuna fide.

Quod à fortuna pender, id parum est firmum.

Mortuo qui mittit manus, nil nat illi, admis sibi.

Olim solebant inferias exhibere mortuis; hoc perit vivis, & nihil accipit mortuus. Trochaicus est.

Minor est quād servus, dominus qui seruos timeret.

Infra servos est, qui servos suos timeret, nempe male sibi Magis bares fidus nascitur, quam scribitur. (conscius.

Filius nascitur hæres, hæredipeta scribitur. Hoc aduersus illos, qui fraudatis iis, quos natura conjunxit, offendit aliquam res suas ad alienos transferunt.

Mala in consilio femine vincunt viros.

In rebus malis plus lèpiunt foeminæ, quam viri.

Mala est voluptas, alicuius assuetudine.

Dulcis cibus alienus, sed foeda voluptas est assuetudine alienis.

Magni cum periculo custoditur, quod multis placet.

Trochaicus est: Difficile est servare quod expertum multi, veluti pecuniam, aut formosam uxorem.

Mala est medicina, ubi aliquid natura perit.

Medicina que laedit naturam, dura est, velut que membra auferit.

Mala natura nunquam doctrinæ indigens.

Ad mala vel contra doctrinam sumus idonei, virtus discitur.

Miseriam nescire, est sine periculo vivere.

Qui sine periculo vivit, is feliciter vivit. Vita tutæ, quamvis humilis, felicissima est.

Male vivunt, qui semper vitturos putant.

Semper enim prorogant in crastinum si, quid est voluptatis, aut bonæ rei.

Male dilatum interpretando, facies acris.

Quidam excusant convictum interpretatione, atque ita magis irritant.

Male secum agit ager, medicum qui heredem facit.

Invitat enim, ut occidat.

Minus decipitur, cur negatur celeriter.

Minus enim diu sperat, & frustratur leviss.

Musat se bonitas, quam irritas injuria.

Boni sunt mali, si provokes.

Mulier cum sola cogitat, male cogitat.

Mulier apud se cogitabunda, aliquid mali volvit in animo: Pudor enim cohibet eum sexum, qui abest in solitudine.

Male facere qui vult, nusquam non causam invenis.

Malis nusquam deest occasio malefaciendi.

Malevolus semper suâ naturâ vescitur.

Etiamsi deest præmium maleficij, tamen malevolus fruatur suâ malitia, & vel gratis malus est.

Multos timere debet, quem multi timent.

Quem multi timent, hunc pauci amant. Is igitur vici-sim timeat oportet, à quibus timetur.

Male imperando summum imperium amittitur.

Summum imperium est bene imperare: id amittitur male imperando. Aut, Nullum imperium tam potens, quod non amittitur, si tyrannice imperes.

Mulier que nubit muliū, multis non placet.

Male audiunt vulgo quæ sèpiùs mutant maritum. Aut infelices sunt, aut incontinentes aut inconstantes, aut morose. Quæcunque enim nubit marito secundo, priori dispuicuit, à quo divertit.

Malum consilium est, quod mutari non potest.

Nunquam te involvas hujusmodi nodo ut explicare te non possis. Hunc versum adjecimus ex Aulo Gellio.

Nihil agere, semper infelici est opimum.

Qui infortunatus est in rebus gerendis, huic optimum est in otio vivere.

Nihil peccant oculi, si animus oculis imperet.

Oculos incusamus, quasi ministrent occasionem male-rum cupiditatum. At animus in culpa est, qui oculis non imperat.

Nihil proprium ducas, quod mutari possit.

Nihil existimes verè tuum ac perpetuum, quod possit auferti.

Non citò ruina perit vir, qui ruinam timet.

Fortasse sic legendum ut sit Trochaicus :

Non citò perit ruina, qui ruinam prætimes : id est, non facile opprimiur incommodo, qui præcavet incommodum ; & non facile opprimitur periculo, qui periculum observat.

Nescis quid opes, aut quid fugias, ita ludis dies.

Iambicus est Tetrameter. Ita ludit tempus & fortunæ vicissitudo, ut saepe quæ putaris optima, sentias maxime nocere, & c' contra.

Nunquam periculum sine periculo vincitur.

Et hic citatur à Gellio. Audendum est aliquo pacto, si cupias effugere periculum. Nam qui timeret omnia, nunquam fese explicabit.

Nulla tam bons est fortuna, de qua nil possis queri.

Trochaicus est. Felicitati semper aliquid adjunctum est incommodi.

Nusquam melius morimur homines, quā ubi libenter viximus.

Ibi mori optimum, ubi jucundè viximus. Trochaicus est. Negandi causa evaro nusquam deficit.

Qui non dat libenter, semper aliquam inventit causam cur non det.

Nimium altercando veritas amittitur.

Moderata disceptatione veritas excutitur, at immoderata perditur. Id quod prorsus accidit sophisticis quibusdam ac rixosis disputerib'bus. Hic versus à Gellio citatur.

Quotidie damnatur, qui semper timeret;

Qui sibi conscient, semper timeret supplicium, quotidie damnatur.

Quotidie est deterior posterior diēs.

Semper zetas vergit in pejus : hoc est, mores hominum indies magis degenerant.

Ridiculum est, odio nocens perdere innocentiam.

Trochaicus est. Stultum est sic odiisse peccatum, ut ipse pecces : veluti si quis ob impudicam uxorem veneno tollat adul-

adulcerium, & sic punias adulterium, ut ipse sit veneficus.
Pars beneficij est, quod positur bene si neges.

Quidam ita moleste dant, ut gratiam amittant beneficij
Quidam adeò commode negant, ut videantur dedisse.
Sulcam est simile, quod vitare non potest.

Veluti mortem aut aliud fatale incommodum.

Timidus vocat se causum, parcum sordidum.

Suis quisque viciis blanditur, eaque extenuat mutatis
nominalibus.

Veterem serendo injuriam, invitas novam.

Et hic citatur ab *Aulo Gellio*. Si sinus impunitum peccatum, facis ut iterum libeat peccare.

Tam deest avaro quod habet, quam quod non habet.

Hunc senarium citat *Seneca* in controversiis. Avarus non magis utitur suis quam alienis, ut risque igitur ex quo caret.

O vita misera longa, felici brevis!

Ecce hanc refert *Seneca*. Infelices laborant vita rædio. Felicibus mors ante diem videtur accedere, quod vita rædium non sentiant.

RODOLPHUS AGRICOLA

Johanni Agricolæ suo fratri. S. P.

Nihil habeo, mi frater, quod vel ego spiri-
tui tibi pro nostra necessitudine, ut qui
frater sim tuus, afferre possim: vel tu
potius pro tua xate, ut qui prima juven-
tute spacia ingredieris, ex me expectare de-
beas, quam ut undecunque possim, ea tradam tibi, qui-
bus & eruditione ornati, & vitâ melior evadas. Id-
que dignum studiis meis, dignum amore nostro arbitror
munus, ea patere tibi, quorum usus non tempore in-
tercidat, non casibus obnoxius sit: sed quemadmodum
natura perpetuo nos devinxit pignore, ita illa quoque,
qua à me accipis, solida perinde sint, perpetuoque tibi

adjudicamento futura. Quod si pulcherrimus Poetam ille
monasticus filium videtur, qui inquit,
Disce puer virtutem ex me, verumq; labore: Fortuna ex alio.

Et ille quidem, cuius omnis conatus pendebat ex for-
tuna, omnis ad fortunam labor dirigebatur: non immerito
virtutis ego tibi hortamenta colligam qui viram hactenus
eis impedi studiis, que vera certissimaque ad virtutem
ducunt istas; queque in rebus humanis quid expetendum
sit, quid fugiendum, quid recte secusve sit, veluti in spe-
culo, conspiciendum nobis considerandumque proponunt.
Cum sint autem permulta, que ad vitæ pertineant institu-
tionem, Græcis Latinisque literis conscripta; egregia
in primis & admirabilis Isocrates ad Demoticum Parac-
sis mihi videtur. Ea enim suavitas est dicendi, is ornatus,
& (ut ita dicam) sculptura orationis; tanta præterea maje-
stas, utilitas, decor præceptorum, ut si quemadmodum pu-
giles medios quosdam nodos nebulisque habent, quibus
in certamine subito, vel non cogitantes etiam videntur; ita
nos quoque oporteat certa quædam & ad minum deposita
vitæ habere præcepta, que omnes nostras velut ad filium
dirigant actiones, quorūmq; tenax infixa mentib; nostris
membris: eccl; nos limitem egredi ubique retinet. Hic li-
bellus apertus vel maximè ad hanc rem, atque accommoda-
tus mihi videtur. Eum itaque in Latinum sermonem è
Græco converti rem scrupulosam conatus, ut numeros
quoque quorum ille fuit observansissimus, & schemata vel
(ut nos dicimus) exornationes orationis, quod possem,
imitarer: Per similiter enim cadentia & delineata, &
quæsta, & contra posita, & reliquos id genus ornatus volvi-
tur oratio. Quorum ut studiosius, præcipue Gorgias Leon-
tinus præceptor ipsius, aliquaque etatis illius sophistæ fue-
runt: ita diligentior ipse; ut securi ipsum, non affectati vi-
derentur. Hunc ego legendum tibi etiam atq; etiam & ad
verbum quoque ediscendum censeo, semperq; velut ante
oculos tanquam regulam quandam, vitaqua præscriptum
habendum. Ita sit ut non solum instruat os tuum, verum
spiritum quoque emendet. Quemadmodum enim ad
doctri-

doctrinam præciosum est, intelligere quæ legas; ita ut virtutem maximam, tunc quæ intelligas.

ISOCRATIS AD DEMONICUM

Parænæsis, per Rodolphum Agricolam e
Græco in Latinum sermonem traducta.

IN multis (Demōice) rebus multū inveni-
emus distantes honorum mentes, atq; ma-
lorum cogitationes, multò verò maximum
acepere discrīmen circa mutuā consuetu-
dinem vix. H̄i enim præsentes solum amici-
cos venerantur, alii eos quoque, qui longè absunt, benevol-
entia prosequuntur. Ac malorum quidem amicitias tem-
pus exiguum dissolvit, et bonorum nē omnis quidem ævi
tractus extinguit. Quum putem igitur eos, qui gloriam
expetunt, quique suos eruditioni conatus destinant, bonos
& nequaquam malos decere sectari, hanc orationem dono
tibi misi, indicum erga te benevolentia, signumq; cum
Hipponico familiaritatis. Decet enim liberos, quem admo-
dum facultatum, ita amicitia quoque paternæ heredita-
tem suscipere. Video autem & occasionem nobis conve-
nientem, & prælentis nos opportunitatem temporis ad-
juvantem. Tu enim erudiri cupis, ego erudire alios adni-
tor. Tu sapientia studio adhuc teneris, ego deditos illi
rectâ viâ deduco. Quicunque autem adhortatoriss ad
amicos suos orationes conscribunt pulchrum illi quidem
opus assumunt, non tamen circa id quod est in philoso-
phiâ præstantissimum, laborant. Qui verò adolescenti-
bus præmonstrant, non ea quibus vehementiam in dicen-
do consequantur, sed quo pacto vita moribûisque indu-
stria fiant, tanto magis quam illi audientibus prosunt,
quantum interest, quod illi ad sola ipsos verba confor-
mant, hi verò ipsorum quoque facta emendant. Quamo-
brem nos non exhortationem tibi parantes, sed instituti-
onem tibi scribentes, pergemus nostri te consilii partici-
pem facere, quas res oporteat adolescentes desiderare, &

quam russis opera vitare, qualibus item hominibus se conjungere & quo modo suam ipsorum vitam instituere. Qui cunque enim vita cursum hoc itinere fecerunt, hi soli ad ipsam virtutem ingenuè adire potuerunt, quia non res honestior, non constantior est illa. Pulchritudo enim vel valetudine perit, vel tempore flaccescit. Divitiae virtutum sunt potius, quam integritatis ministrae; facultatem nempe dissidij præbenentes, & ad volupatem juvenes incitantes. Robur prudentie conjunctum profuit; sine illa vero sapientia cum, qui id habet, offendit. Et corpora quidem eorum qui se exercent, adornat; industria vero mentis obscurat. Virtus autem possesso, quoniam bona fide mentibus ipsa consuetur, sola consenescit, divitiis potior, utiliorque generis splendore; quæque fieri nequeunt ab aliis, illa suis viribus subdens, & multitudini meruenda constanter expectans, desidiam dedecus, laborem laudem arbitratur. Hoc cognitu prefacile est ex gloria certaminum Herculis, operumque à Theseo gestorum, quibus morum præstantia tantum laudis insigne operibus adjecta, ut omnis temporum posteritas rebus, quas gesserunt: ossuadere nequierit oblivionem. Sed & tu quoque memor partis sui vivendi sectar, nonne habebis pulcrum & domesticum eorum, quæ à me tibi dicentur, exemplum? Neque enim parvi virtutem faciens neque socratus deditus egit etatem: sed corpus laboribus exercebat, animo pericula subiobat, neque extra modum divitias experebat, sed præsentibus quidem fruebatur bonis velut mortalis, gerebaque curam futurorum velut immortalis. Neque vero contempnere vitam instituerat, sed elegans erat & magnificus, simulque expositus amicus. Impensis suisbat officio ipsum prosequentes, quam generis sibi necessitudine devinctos. Periuadebat enim multo ad amicitiam efficaciorum esse naturam lege, mores genere, electionem necessitate. Tempus in præsenzia nos deficeret, si omnes illius actiones enumerate pergamus, excepteque de illis nobis alio erit loco differendum. Nunc signum quoddam Hipponici sustulimus naturam, ad quem ve-

luit exemplar ~~viam formes~~ oportet, legemque tibi mores
istius putes, & imitatorem te simulique virtutis parent-
ez debeat. Turpe namque fuerit, pictores pulcherrima-
queque exprimere animantium, & liberos non imitari in-
dustriam parentum. Existimes autem nullum ita pugilem
contra adversarios suos decere meditari, sicut te confide-
rare quo pacto cum patris tui ratione vivendi decertes. Fi-
eri autem non potest, ut animum quisquam taliter formeret,
nisi multis ante honestisque præceptis fuerit expletus.
Corpora namque moderatis laboribus, animus vero acti-
onibus honestis robatur. Experiatur igitur breviter ea tibi
exhibere, quibus observandis in vita plurimum vide-
ris virtutibus additurus, & gloriam cunctos apud homines
consequuturus.

Primum quidem plè divina colas, non solum sacrificans,
verum etiam, quod jurâris, præstans. Illud enim afflu-
entia opum est signum, hoc morum probitatis indicium.

Numen venerare semper quidem, præseruum quod civitas:
sic enim simul videberis sacra Deo facere, legibusque obtem-
perare.

Talem se exhibeas erga parentes, quales exhibere se tibi
voles ex te progenitos.

Firma te exercitationibus corporis, non iùs que robori, sed
qua sanitatis conducunt. Id assequeris, si de hinc laborare,
tolerando adhuc labori sufficiet.

Neq. in risum proclivis esse velis, neq. in verba confidens
illud enim stulti est, istud furens.

Quæ factis turpia sunt, nè dicitur quidem putes honesta.

Fac assuecas non tristis esse, sed cogitabundus: proper
illud enim ferox, propter hoc providus esse crederis. Putes in-
primis decere te modestiam, pudorem, justitiam, temperantiam;
istis enim omnibus conservari probitas adolescentium vi-
detur. Neq; latiturum te, si turpe quippiam feceris, spctes:
us enim alios celes, te ipsum tamen conscientem habebis.

Deum time, parentes honora, amicos reverere, legibus obe-
dis, voluptates seculare gloria jubar; oblatione enim cum
honestate

72 ISOC. AD DEMONICUM

bonitate nihil est melius, sine illa vera nihil est peius.

Oberationes devites, tametsi fuerint falsa: vulgus enim veritatem ignorat, opinionemque positis spectat.

Sic facio tunc, velut neminem celerius; tametsi enim parumper oculis, postea tamen dereligeris.

Plurimum tibi opinione adjunges, si appareat ea re non facere, que, si fuerint ab aliis facta, reprehendas.

Si cupide didicisti, multa quoque disces. Quorum habes doctrinam, ea meditationibus custodias; ut qua nescias, ea praeceptis adjunge doctrinam. Neque namque turpe est, cum, qui utiliter audis orationem, non addiscere, & cui datur ab amicis munus aliquid, non recipere.

Vix orium studio percipienda cruditionis impende: sic enim difficulter ab aliis inventa facile tibi percipere continet. Pura multis studinem praeceptionum multis opibus esse potiorem: ista enim celeriter dilabuntur, illa, in omne permanens tempus. Sola enim rerum omnium immortalis est sapientia.

Nè pigas longum saceros iter ad eos, qui conducibile aliquid docere proficiuntur. Turpe namq; fueris mercatores tanta transire maris, quo cumulationes suas opes efficiant: adolescentes vero ne terra quedam sustinere proficiunt aliquid, quatenus meliorum suam faciunt mentem.

Moribus fac ut sis comis, verbis autem affabilis: est autem comitatus, benignè obvios appellare: affabilitatis familiariter cum ipsis verba communicare. Benignum te praebas cunctis: optimè autem iudicis. Sic & illis inimicus non eris, & isti amicus sis.

Neque crebro convenias eisdem, neque diu cum eis agas de eisdem: SATIETAS enim omnium.

Exerce spontaneis iesum laboribus, ut adatos quoque perferrere queas.

A quibus turpe est animum vincit, eorum omnium temperantiam exerce, lucri, iræ, voluptatis, doloris.

Id autem consingit, si lucrum putaveris id, quo gloriam augcas, non quo devitum addas. In ira, si talis sis adversus peccantes quales delinquenti tibi esse alios velles: in iudeo;

*Si turpe putaveris servus te tuus imperare, voluptatis verb
servire, in adversis, si alienas respicias calamitatis, tibi que,
quod homo sis, in memoriam subinde reducas.*

*Verborum magis quam pecuniarum deposita tuere: decet
namque viros iurejurando se fideiatores praestare.*

*Consentaneum puta, perinde malis non credere, quemad-
modum fidem bonis habere.*

*Quae nolis efferti, nemini dixeris; nisi tantundem expes-
sias ea racceri, & tibi dicentur, & illis qui audierint.*

*Fusjurandum adactum propter duas accipito causas, vel ut
reipsum turpi crimine evolvas, vel ut amicos tuos in magnis
periculis serves. Pecuniarum autem gratia nullum Numen
juraveris. Videberis enim aliis pejorare, aliis pecuniarum
cupidus esse.*

*Nullum fac amicum, nisi exploraveris ante quo pacto pri-
oribus sit usus amicus. Spera namq; ipsum erga te futurum
saltem, qualis & cetera illos fuit.*

*Tardus si es amicus, fastus autem da operam, ut permaneas.
Tantundem enim decoris est & nullum amicum habere, &
crebro subinde amicos mutare.*

*Neque cum damno amicos probes, nec inexpertus ipsorum
esse velis; Hoc autem facies, si & cum nullius indigetas, &
similes indigescit illa que vulgariter nihil referat, vetus oc-
cultanda concredas: deceptus enim opinione, nihil offendas: non
deceptus mores illorum rebus fictis nosces: amicos proba, &
ex vita adversari & ex periculorum societate. Aurum enim
igne perspicimus, amicos verò inler aduersa cognoscimus.*

*Amicos hoc pacto uteris commodissime: si non, ut ab eis ro-
geris, expellis sed pollicens ultro iphs in tempore succurras.*

*Neque turpe, & ab inimicis superari injuria, & ab
amicis honorari beneficiis.*

*In similitudine proba non solum malis tuis indolentes, ve-
rum etiam bonis non invidentes: Multos enim qui cum inse-
litibus marent, prosperitas illorum invidia torquet.*

*Absentium amicorum fac memineris apud præsentes, us-
rationem etiam istorum quoque absentium habere vide ark.*

*Circa vestitū elegans, non splendidus esse velis. Est autem
elegans*

eleganti quidem esse magnificum, splendidi uero esse profusum. Ata rerum non immensam posse habuere, sed moderatam perfruptionem.

Consiuene divitiarum studio occupatos, atq; iu*n* qui habent, us*n* nescientes. Simile namq; contingit illis, quod e*qui* possident bonum, & nescienti.

Adirete divitias tibi, pecunias scilicet atque possessiones comparare. Sunt autem pecuniae illorum qui rei*ea* i*sp*is frui sciuntur, possessiones, qui i*sp*is us*n* queuntur.

Diligere quae habes facultates, duas ob causas, ut magnum aliquid damnum recutire, & amicis probis laborantibus possis opem ferre, ad reliquum vite usum non plus aquo sed moderata ista concupiscere. Amplectere quidem prae*se*ncia, queri*sq*; meliora.

Nullicalamitatem exprobriari, communis enim est fortuna, & futurum incertum.

Bonis beneficis: honestus enim thesaurus est gratia, qua*d* bono viro debetur.

Si malis beneficiis, simile tibi contingit, quod qui alienos canes pascunt. Illi enim dant sicut temere accurvem*nt* allatrantur: mali quoq; eos, qui profundunt, sicut qui nocent, similiter offenduntur.

Adulantes oversare perinde atq; fallentes: utriq; enim cum ei fides habeatur, injurid*nt* occidunt eos, qui sibi crediderunt.

Si amplexu*nt* fueris amicos qui ad peccata gratificantur, non habebis unquam, qui tibi ad ea qua sunt oportima sequendum assisterent.

Comem*re* prebebas iis quibuscum conversaris, & non insolentem*nt*: superborum enim fastum vix i*tr*uis quoq; perseveres, as motum comitarem*nt* cui*t* benignant acceperant.

Eris autem comix, si neq; iurgator sis, neque impudicus, neque cum omnibus concordas, neque ira corum, cum iudicis agi, celerius occurras, neq; si iniuste quidem suorum traxisti, sed effervescentibus concedas: deinde ipsos, ubi relangueris eras, reprehendas. Neque enim ridicula scribis, neq; iniur*ia* servia ridiculus gaudeas: In tempestivum enim ubique est molestum. Neque ingratis gratiam incas, quod mulier evenis qui faciunt

factum quidem, sed agre tamen amicis inserviunt. Neque cupidus fuerit, ~~de~~ et cuncti, quia grave est; vel castigandi, quia est acerbum.

Imprimis cave tibi à potandi consuetudine; quod si quando tulirit tempus, ante ebrietatem surge. Cum fuerit mens vino corrupta, patitur idem quod curvus solent, qui suos effuderunt aurigos: illi namque nullo ordine suis destituti rectoribus servuntur; animus quoque plurima peccat, ratione subversa.

Immortalia sensias, magnitudinem animi praetereferendo: mortalia vero, moderatè præsensibus perfruendo.

Tanid modestiam meliorcm immodestiam putes, quantum est, quod alta quidem omnia præversa saltu, lucro sunt eis qui illa admisissent, sola autem immodestia damno afficit eam habentes; plerumque enim quos verbis offendunt, illis rebus penas luunt.

Quorum conciliare tibi amicitiam velis, boni quipiam de eis prædices apud illos, qui sunt renunciaruri; principium enim amicitiae laus est: inimicitia vituperium.

Cum consulis, præterita sumas in exemplum futurorum; latens enim, ex eo quod aperatum est, expeditissime poteris cognoscere.

Delibera diu, celeriter vero confice, quod decreuisti.

Opiuum pura, consingere nobis à Deo prosperitatem; à nobis ipsis prudentiam.

Quibus de rebus liberè proloqui se pudet, visq; cum amicis aliquibus de iis communicare, verbis velut de alieno negotio utere. Sic enim & illorum sententiam nosces, tēque ipsum haud quamquam manifestum reddes.

Cum super tuis rebus aliquem in consilium tibi assumes: considera primum quo pacto suas ipse res gessit. Qui enim male administravit res suas, nunquam bene consulet in alienis.

Ita poteris maxime ad consulendum excitari, si calamitates, quas affert temeritas, spectes. Sanitatis namq; tunc præcipue curam habemus, cum valerudinis aduersæ dolorem recordamur.

Regum imitare mores illorumq; vita rationem sectare: videberis enim amplecti illos, vel amulari. Itaque apud mul-

70 ISOC. AD DEMONICUM.

situdinem tibi majorem contigit laudem asequi, & constantiore regum benevolentia perfrui.

Obsequere legibus, quas reges statuunt; firmissimam tamen legem mores illorum pures: sicut enim, qui Rempublicam gubernas, opus habes populum observare, ita & sub principatu viventem maximè regem decet honorare.

Magistratu prædictu, nomine ad obeunda ministeria malo utere. Quia enim ille deliquerit eorum in te culpa referetur.

Ex publicis administrationibus abeat, non opibus cumulatori, sed gloria honestior. Multis enim opibus præstantior est multitudinis laus.

Nullam rem in honestam neque dillo neque factio juveris, videberis enim ipse talia facere, qualia facientes alios tuemur.

Sic te compara, ut alii superior esse possis, si tamen aquo contentum, ut iusticiam videaris expetere, non propter imbecillitatem, sed propter æquitatem.

Elige iustam potius paupertatem quam divitias injustas: Tamè enim præstantior est opibus iustitia, ut illa solis divitibus proficiat, hac vero defundit etiam gloriam præstet; & illa passim improbus contingat, bac malis prorsus sit inaccessa.

Neminem tibi junxeris eorum, quibus iustitia lucro est sed, potius eos qui propter iustitiam ferunt iaduras. Iusti etiam eis nullà aliâ re superant iustos, honestò ramen spe illos antecedunt.

Omnium curam gcre, que ad vitam pertinent, maximè q; omnem providentiam sui ipsius exerce; maximum enim in minimo est mens bona in humano corpore.

Operam da, ut sis corpore laborum patiens, animo sapientia apperens, ut illo perficere possis decreta, hoc decernere ac ienda.

Quicquid dicturm es, prius apud animum tuum expende; multorum enim cogitationem lingua præcurrir.

Putat revum humanarum nihil esse firmum, ita nec in prosperis letitid gesties, nec in adversis dolore concides.

Duo tibi tempora ad dicendum deputa, vel cum sint aliqua de quibus exploratum habeas, vel de quibus dicere est necesse.

In sole cuim istuc potior est plausio sermo, in reliquo me-
lius fuerit sacre quam loqui.

Gaudet cum sibi contigerint bona; moderatque doles, ubi
incident mala; neutrissam animi in aliis esse velis ma-
nifestas: Absurdum enim est, roconditas in domibus opes as-
servare, & cogitationem in propaculo positam circumferre.

Magis de decim vites, quam periculum. Oportet enim malis
formidabilem esse finem vita, probis vero vitam cum turpi-
tudine conjunctam.

Conare imprimis vitam in ruto collocare. Quid si tamen
contigerit in periculum te devocari, quare in bello salutem
cum honesta opinione, & non cum pudenda fama: mori nam-
que cunctis providentia decrevit; sed honeste vitam decedere,
bonis tantum virtus proprium natura concessit.

Nec mirum tibi vide azur, si multa qua diximus haudqua-
quam praesenti tue convenientia erant. Non enim id me late-
bat. Sed statui eadem opera & presentis vita consilium tibi
proferre, ac futuri temporis monita relinquere, qua quanto
tibi sint usus futura, facilè cognoscas: qui vero tibi cum be-
nevolentia consulat, difficulter conquereris. Ut ergo reliqua
non ex alio requiras, sed hinc veluti ex arario proferas, de-
crevi nihil eorum pratermittere, quacunque tibi possim in
consilium afferre. Gratiā autem habeo Deo ingeniem, si quā
de te concepi, non me fallat opinio: Placuisse enim videmus,
ut cibis jucundissimi potius quam saluberrimis de letiari, ita
se ducentibus à vero amici potius accedere, quam illis qui ad
meliora hortentur. Te vero puro contrà instituisse pergere, ju-
diciū mihi tuum circa reliquum vita cultum industriam
sumens. Qui enim rectissima sibi ipse agere indicit, conser-
vaneum est cum aliorum ad virtutem exhortantium monita
non segniter amplecti. Principē excitabit te ut rerum hone-
storum amore reearis, si perspexeris, quid ex iis voluptates
per quam legitime babeamus. In foscordia namque satianda
rumq; libidinum studio continud sunt labores voluptasibus
adjuncti, enixi vero ad virtutem conatus, modestaque
vite institutio frueras semper certioresque reserunt oble-
gationes. Et illuc quidem gavisi primam, postea dolentem:

etiam in exitus senectus
moventur: plurima enim in vita non propter res ipsas ag-
munt, sed consequentium gratia elaboramus. Cogita autem
quid malis conuenit passim, quicquid obvium est agere: Hanc
enim proximis viis suis regulam prescripsimus. Bonos verò
oportet nequaquam virtutem negligere, vel in multorum in-
current reprobationes: cuncti enim non perinde oderunt eos
qui se salutem, sicut qui probos esse se habant, nullaque in re-
tulgo suis preferenti. Rebus quidem: nam si eos, qui soli
verbū fraudem struerat, improbamus; quomodo eos qui
rotulaverant istud, non aspernando putabimus? meritoque
credimus istos non solum in scipios delinqueret, sed & fortunae
esse proditores: hoc enim opes gloriaq; ex amissis paperit,
illi vero scipios indignos huc suā felicitate secesserat. Quod
si speraret, cum qui mortalis sit, crudari conjectura est: esti-
mentem, arbitror in familiarissimis suis maxime ostendisse,
quomodo bona sunt malisq; affecti dominibus. Jupiter e-
nī Herculem & Tanitum genuit, quemadmodum fabula
tradidit, cuiusque credimus: & illum quidem propter vir-
tutem immortalitate donavit: hunc propter improbitatem
gravissimis calamitatibus oppressis. Quibus uenient exempli
n' experire decet honestatem, & non modo hic que nos dixi-
mus, sed etiam pacis pulchritudinem quodque dissecare, & tradi-
quas eruditus si quid dixerunt utile, scrutari. Quemadmo-
dum enim uidentur apem omnium floridius insidentem, &
de unaquoque opima carpentem: ita oportet, quod vita di-
ciplinam experire, nullius rei rudes esse, & undique que
sunt uictus colligere. Vix enim quis huc diligentia natura
possit crypsis superare.

F I N I S.

